

FINANČNÝ MANAŽÉR

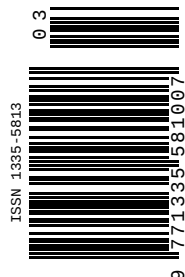
Ročník X. • číslo 3 • Periodikum Slovenskej asociácie podnikových finančníkov • Jeseň 2010

**SLOVAK ASSOCIATION OF FINANCE AND TREASURY
BRATISLAVA**

CECGA

CENTRAL EUROPEAN CORPORATE GOVERNANCE ASSOCIATION
STREDOEURÓPSKA ASOCIÁCIA SPRÁVY A RIADENIA SPOLOČNOSTÍ

FINANČNÝ MANAŽÉR

Ročník X. • číslo 3 • Periodikum Slovenskej asociácie podnikových finančníkov • Jeseň 2010

ŮBSAH

❑ ÚVODNÍK..... 75

Rozhovor s viceprezidentom SAF Miroslavom Galambošom

❑ ODBORNÉ A TEORETICKÉ TÉMY

KVALITNÁ SPRÁVA REGISTRATÚR INŠTITÚCIÍ AKO

PRÍSPEVOK K BOJU PROTI KORUPCII77

Ondrej PATARÁK

PODVOHY V ORGANIZÁCIÁCH A ICH PREVENCIA.....80

Dana JURENKOVÁ

KALKULÁCIE KAPITÁLOVÝCH VÝNOSOV A EFEKTÍVNA

ÚROKOVÁ SADZBA V OBDOBÍ FINANČNEJ KRÍZY.....84

Luboš PAVELKA

ÚVOD DO RIADENIA FINANČNÝCH RIZÍK88

Lenka BLAŽKOVÁ

MOŽNOSTI VYUŽITIA KREATÍVNEHO ÚČTOVNÍCTVA PRI

PREZENTÁCII POLOŽIEK ÚČTOVNEJ ZÁVIERKY PODNIKU91

Andrea DROZDOVÁ

AKO BUDE VYZERAŤ OBCHODOVANIE

S EMISNÝMI KVÓTAMI PO ROKU 2012..... 100

Radoslav JONÁŠ

PARTNERSTVÁ (JOINT VENTURES)

AKO NÁSTROJ ROZVOJA POČAS KRÍZY..... 105

Ján HURBAN

❑ STRÁNKY SAF

REGISTER ÚČTOVNÝCH ZÁVIEROK A JEHO PRÍNOS PRE PRAX ... 110

Viera BAKOŠOVÁ

JEREMIE – FORMA SPOLUFINANCOVANIA

INOVATÍVNYCH PODNIKOV 113

Ludovít VITÁRIUS

TENISOVÝ TURNAJ SAF 116

KONFERENCIA SAF - PROGRAM 117

❑ ENGLISH SUMMARY 118

Šéfredaktorka

Ing. Miloslava Zelmanová

Zástupca šéfredaktora

Ing. Peter Krištofík, PhD.

Redakčná rada

JUDr. Jozef Knížat - predseda

Ing. František Chvostaľ

Prof. Ing. Jozef Kráľovič, PhD.

Ing. Branislav Mikovíny

Ing. Elena Trenčianska, CSc.

Výkonný editor

Doc. RNDr. Eduard Hozlár, CSc.

Vydavateľ

Slovenská asociácia
podnikových finančníkov

Adresa redakcie

Radničné námestie 4, 821 05 Bratislava

Tel: +421- 2 - 4363 5667

Fax: +421- 2 - 4363 5668

E-mail: kancelaria@asocfin.sk

Internet: www.asocfin.sk

ISSN 1335-5813

Grafická úprava

Oto Dóra – DESIGN

www.aldodesign.sk

Tlač

Stredná odborná škola polygrafická

Račianska 190, 835 26 Bratislava

www.polygrafickaskola.sk

Toto číslo bolo zadané do tlače

08. 10. 2010

ROZHOVOR

Slovenská asociácia podnikových finančníkov je na prahu ďalšej, v poradí ôsmej medzinárodnej konferencie. V tejto súvislosti sme požiadali o rozhovor viceprezidenta SAF Miroslava Galamboša.

Pán viceprezident, začnime všeobecnejšou otázkou - SAF dlhodobo preukazuje svoj potenciál pri definovaní konkrétnych problémov i hľadani východísk, ktoré sa týkajú podnikov a ich finančného riadenia. V čom vidíte rezervy, kde by SAF mohla tento potenciál ešte znásobiť, prípadne v akých oblastiach by sa mohla ešte viac angažovať?

Jedným z predpokladov efektívneho finančného riadenia podnikov je stabilita podnikateľského prostredia z pohľadu obchodného a pracovného práva, daňového zaťaženia, odvodových povinností i celkovej administratívnej zaťaženosti podnikateľských subjektov. Dopady ekonomickej krízy, sna-

ha o znižovanie zadlženosti štátu a s ňou súvisiaci ozdravný balík pripravovaný vládou prináša krátkodobé štrukturálne opatrenia, ktoré vyústia do konca roka do viacerých legislatívnych zmien. Jednou z dlhodobých priorít SAF je vplývať na daňovú a účtovnú legislatívu z pohľadu jej jasnej aplikovateľnosti v praxi, a práve tu vidíme potrebu angažovanosti asociácie, nakoľko prioritou pripravovaných zmien v ekonomickej oblasti je zabezpečenie príjmov do štátneho rozpočtu, čo prinesie nielen zvýšenie finančnej zaťaženosti podnikov z pohľadu daňových a odvodových povinností, ale aj určitú deformáciu stimulačných ekonomických nástrojov. Sme presvedčení, že už teraz treba vyvíjať tlak na postupné odstraňovanie týchto deformácií jasnou argumentáciou a identifikáciou negatívnych dopadov.

Ďalšou oblasťou znásobenia potenciálu asociácie je jej účinnejšia spolupráca s medzinárodnými inštitúciami, hlavne s Európskou asociáciou podnikových finančníkov - EACT, ktorej je SAF aktívnym členom, a to hlavne v súvislosti s hľadaním nástrojov, ako predísť vypuklým krízovým javom.

Samozrejme, splnenie týchto cieľov si vyžaduje i vyššiu participáciu členskej základne, čo by malo byť predmetom zvýšeného úsilia riadiacich štruktúr asociácie.

Slovenská asociácia podnikových finančníkov je na prahu ďalšej, v poradí ôsmej medzinárodnej konferencie. Aké budú jej nosné témy?

Skôr ako spomením obsah nosných tém, chcem zdôrazniť ich aktuálnosť z pohľadu vývoja slovenskej ekonomiky a v súvislosti so spomínanými štrukturálnymi opatreniami, pričom si treba uvedomiť, že budú prezentované špičkovými autoritami z oblasti finančných inštitúcií a riadenia jednotlivých rezortov.

V úvodnom, už tradične makroekonomickom

bloku predstaví predikcie budúceho vývoja ekonomiky Slovenska guvernér NBS Jozef Makúch, pod ktorého záštitou bude konferencia prebiehať. Rovnako zaujímavý bude i pohľad veľvyslanca SR v OECD Ivana Šramka z pohľadu vývoja svetovej ekonomiky. Zámery vlády v oblasti daňovej politiky predstaví štátny tajomník Ministerstva financií SR Branislav Ďurajka.

Ďalší tematický okruh je zameraný na zlepšovanie podnikateľského prostredia, kde ciele zmien odvodového systému a pracovnoprávných noriem predstaví podpredseda vlády a minister práce, sociálnych vecí a rodiny Jozef Mihál, zdokonalenie podnikateľského prostredia z pohľadu aktivít svojho rezortu prednesie štátny tajomník MHV SR Martin Chren.

Tretia nosná téma je zameraná na oživenie kapitálového trhu na Slovensku, z pohľadu prezentácie názorov osobností bankového sektoru i praktických skúseností podnikov.

Aký konkrétny prínos očakávate od zahraničných účastníkov, respektíve ako ich vystúpenia môžu byť prínosom pre našich podnikových finančníkov?

Elektronická fakturácia je téma, ktorá prináša širokospektrálnu potrebu riešení, či už z pohľadu legislatívneho, alebo realizačného až po úroveň jej prepojenia na platobné aplikácie. Prezentácia skúseností zástupcov štátnych inštitúcií z Fínska umožní nielen vzájomné porovnanie týchto procesov, ale i identifikáciu rizík a stanovenie problémových oblastí, na ktoré je potrebné sa zamerať.

Otázky kládol Jozef Knížat.

Kvalitná správa registratúr inštitúcií ako príspevok k boju proti korupcii

Ondrej Patarák

CECGA

CENTRAL EUROPEAN CORPORATE GOVERNANCE ASSOCIATION
STREDOEURÓPSKA ASOCIÁCIA SPRÁVY A RIADENIA SPOLOČNOSTÍ

Nekvalitná správa registratúr organizácií a podnikov – zanedbané, príp. až nefunkčné systémy správy a riadenia procesov súvisiacich s vytváraním a pohybmi registratúrnych záznamov a archívnych dokumentov pochádzajúcich z činnosti týchto inštitúcií, počas celej doby ich životného cyklu je určite jednou z vážnych, avšak skôr skrytých príčin nedostatočnej úspešnosti boja proti korupcii – spoločenskej chorobe, ktorá vážne ohrozuje stále veľmi mladú demokraciu Slovenska.

Po krachoch veľkých firiem v USA, ale aj v Európe v prvých rokoch nového milénia reagovali medzinárodné inštitúcie: OECD; EÚ a pod. pokusmi o zovšeobecnenie základných princípov najlepšej praxe zo správy¹ obchodných, neskôr aj iných, napríklad verejných a štátnych organizácií – inštitúcií a podnikov. Pod, ešte stále trochu záhadnou hlavičkou Corporate Governance sa vypracovali mnohé štúdie a správy s cieľom identifikovať kľúčové princípy dobrej – efektívnej, účinnej a popri tom aj dlhodobo udržateľnej správy a riadenia spoločností. V druhom slede začali vznikať aj národné authority, ktoré sa s rôznou mierou úspešnosti pokúšajú tieto, medzinárodnými inštitúciami „objavené“ princípy, uvádzať do života. Toto sa deje cestou formovania Národných kódexov - spoločensky a kultúrne súladných „etalónov“ dobrej správy a riadenia². (Kódex správy a riadenia spoločností na Slovensku nájdete aj na internetových stránkach Stredoeurópskej asociácie správy a riadenia spoločností na adrese www.cecga.org.) Postupne dochádza ku kodifikácii princípov – vo forme pravidiel a odporúčaní, ako čo najlepšie spravovať a riadiť obchodné spoločnosti ale aj iné inštitúcie štátu či verejného sektora. Následné uvádzanie týchto princípov do života je úloha veľmi náročná a vzhľadom na jej komplexnosť aj veľmi zdĺhavá. Ich zavedenie si neraz vyžaduje hlboké zmeny v systémoch riadenia procesov, vedenia ľudí, ako aj v kultúrach dotknutých organizácií, v ktorých by tieto mali byť postupne implementované do ich úplného „zažitia“. Spoločným menovateľom požadovaných zmien je zásadná zmena myslenia a od neho odvodených postojov, a nakoniec aj konania a správania sa ich lídrov – predstaviteľov správy, exekutívy, dozoru, kontroly a auditu týchto organizácií. Základné hodnoty dob-

1 Napr. <http://www.oecd.org/daf/corporateaffairs/principles/text>

2 <http://www.minv.sk/?zakon-o-archivoch-a-registraturach>

rej správy a riadenia sú otvorenosť a transparentnosť a najmä individuálna poctivosť a zodpovednosť za efektívne fungovanie a trvale udržateľný rozvoj organizácií. Hodnoty je nutné operacionalizovať – mali by sa stať prirodzenou súčasťou stratégií, koncepcií, interných predpisov, procesov – plne integrovanou súčasťou všetkých vykonávaných činností. Zmeny v kultúre by mali postupne preniknúť do každodenného konania všetkých a teda aj nižšie postavených manažérov a zamestnancov.

Jednou, možno nie až tak veľmi viditeľnou zato veľmi veľkou zmenou je zmena vo vzťahu ku všetkým zložkám tzv. neuchopiteľných, najmä znalostných aktív organizácií. Do týchto môžeme zaradiť najmä znalosti vo všetkých ich prejavoch a formách, ktoré sú v organizácii, za účelom jeho fungovania a rozvoja spoluvytvárané. Ich správa a riadenie je asi najväčšou výzvou dnešnej doby aj preto, že strategické, operatívne aj krízové riadenie hmotných a finančných aktív a tokov je dnes už relatívne veľmi dobre teoreticky a prakticky zvládnuté. Dostatočnú úroveň už má aj vedenie ľudí a formovanie žiaducich organizačných kultúr, avšak riadenie znalostí v tom najširšom zmysle slova, teda znalostný manažment založený na rozvinutom organizačnom manažérstve znalostí, je stále ešte v plienkach. Odborníci sa, na túto extrémne interdisciplinárnu problematiku, ešte stále boria s elementárnym vymedzením predmetu tejto časti riadenia organizácií a jeho pozíciou v holistických prístupoch k ich správe a riadeniu. Jednou z najväčších výziev v tejto oblasti je dilema:

Ako meniť individuálne – nezdieľané znalosti – znalostné pasíva, či už tých znalostí v hlavách ich jednotlivých nositeľov – manažérov a zamestnancov alebo tých, ktoré sú uložené na ich individuálne využívaných nosičoch na znalostné aktíva organizácií? Práve schopnosť premeny – transformácia individuálnych znalostí jednotlivcov na ich aktívnu formu – organizačné znalosti, resp. znalostné aktíva, je a stále viac, vo formujúcej sa znalostnej spoločnosti, bude zdrojom organizačnej efektívnosti, príp. konkurenčioschopnosti.

Ako motivovať alebo „donútiť“ manažérov a zamestnancov aby odovzdávali kolegom alebo do organizáciou riadených systémov okrem očakávaného výkonu aj niečo navyše. Aby sa angažovali aj tým, že svoje veľmi ťažko nadobudnuté znalosti, neraz získavané aj za cenu veľkých osobných prehíer alebo aj nenahraditeľných strát, odovzdali organizácii spôsobom pri ktorom sa sami nebudú cítiť ohrození?

Najskôr si musíme poriadne uvedomiť, že individuálne vlastnené znalosti sú naozaj, z pohľadu orga-

nizácie, len pasívom, ktorým organizácia disponuje obmedzene a aj to len do doby, kým sú ich nositelia, resp. vlastníci na jej výplatnej listine. Vytvorenie komplexného systému riadenia znalostí tak, aby tie, ktoré sú pre organizáciu kľúčové boli zdieľané takým spôsobom, aby sa dostávali len k tým, ku ktorým sa dostať majú, je nesmierne náročná úloha. Ide tu aj o zásadné sťaženie prístupu k znalostiam tým (konkurencia, obchodní partneri, resp. ostatné zainteresované strany), ktorí sa k nim dostať nemajú.

Jednou z najvýznamnejších skupín znalostných aktív sú registratúrne záznamy – teda všetky evidované, spísané alebo inak kodifikované informácie, znalosti či skúsenosti nutné pre fungovanie organizácie, resp. tých, ktoré z jej činností priamo pochádzajú. Na Slovensku máme, aj vďaka solídnej československej tradícii v oblasti predarchívnej a archívnej starostlivosti a správy registratúry (spôsob riadenia všetkých procesov nadobúdania, evidovania, spracovania a likvidácie záznamov, pochádzajúcich z činnosti organizácií) relatívne kvalitný legislatívny rámec³, aj keď tento nie vždy dostatočne rýchlo reaguje na nové, moderné, elektronicky podporované systémy riadenia dokumentov.

Čo je možno horšie je stav inštitúcií, ktoré by mali tento rámec vynucovať, jeho „inštitucionálne uchopenie“ v ich vnútornom prostredí, postoj predstaviteľov jednotlivých organizácií k nemu, ale neraz aj ľahostajnosť médií a verejnosti k jeho poznaniu a uplatňovaniu. Žiaľ, stav poznania a pozitívnych postojov predstaviteľov organizácií k zákonnej povinnosti hodnoverne dokumentovať všetky jej dôležité činnosti, sú v mnohých konkrétnych prípadoch až priam úbohé.

Potom sa všetci len spoločne čudujeme, že aj dnes, v roku 2010, dochádza k situáciám, kedy aj veľmi významné záznamy a dokumenty, pochádzajúce z činnosti niektorých najvyšších orgánov štátu, ministersiev, verejných obchodných a neziskových podnikov a organizácií sa „strácajú“. Informácie z nich unikajú. Negatívne dôsledky pre celú spoločnosť sú značné aj keď neraz dosť rozptýlené, čo ešte viac sťažuje ich vnímanie a poznanie. Takýto stav má negatívne dopady na prácu polície, prokuratúry, súdov, ale aj celého radu regulačných a kontrolných inštitúcií a teda aj na úroveň kriminality, vymožitelnosť práva, morálku a tým nepriamo aj na kvalitu života celej spoločnosti a každého jednotlivca. Ak začneme všetky súvislosti nefunkčnej správy riadenia registratúr inštitúcií pôsobiacich na Slovensku poriadne domýšľať

3 http://www.alianciapas.sk/menu_pravidelne_superindex_TI.pdf

veľmi rýchlo nájdeme aj väzbu na korupciu – jej reálne prejavy, resp. jej spoločenské vnímanie a najmä úspešnosť boja s ňou.

Napriek skutočnosti, že politici, médiá, ale aj časť verejnosti venujú téme „Korupcia na Slovensku“ značnú pozornosť, jej vnímanie (aspoň podľa zverejnených prieskumov) nevelmi klesá. Skúmaniu príčin a dôsledkov tohto, určite veľmi komplexného fenoménu sa venujú aj mnohí odborníci rôzneho zamerania. Je to prirodzené. Korupcia svojimi dôsledkami rozkladá jeden z kľúčových pilierov modernej demokratickej spoločnosti – rovnosť občanov pred zákonom. Zložitosť tejto spoločenskej „rakoviny“ je, podobne ako u tej skutočnej, zapríčinená aj tým, že nejde o chorobu jednu, ale o celý komplex chorôb prejavujúci sa tisíckami foriem, ktoré sú zdrojované porovnateľným počtom príčin.

Každá Vláda SR prichádza s balíkom protikorupčných opatrení, ktoré aspoň na papieri vyzerajú vždy dobre, ale ľady ich reálnej implementácie sa hýbu len veľmi pomaly. Chce to viac premyslené opatrenia? Viac odvahy? Alebo oboje? Určite!

Som osobne presvedčený, že aj podrobné dokumen-

tovanie činností všetkých (na Slovensku pôsobiach) organizácií a podnikov, vynútené sprísnenou legislatívou, zvýšeným inštitucionálnym dozorom príslušných štátnych, verejných, a ďalších orgánov a ostatných priamo a nepriamo zainteresovaných, by mohlo pre potlačanie rakoviny zvanej korupcia urobiť mnoho.

Slušní podnikatelia, ľudia práce a ani ostatní ľudia s týmto prívlastkom by sa nemali tohto obávať. Ak niekto koná v súlade so zákonmi, dobrými mravmi a zvykmi, môže zo zvýšenej miery povinného hodnoverného zdokumentovania svojich činností len profitovať. V neposlednom rade zvýšená miera dokumentovania činností môže byť aj významným vkladom do budúcnosti pre našich nasledovníkov. Raz aj oni, tak ako my dnes, budú môcť čerpať z jedného dôležitého prameňa poznania – z dobre zdokumentovanej minulosti.

*Autorom článku je
Ing. Ondrej Patarák, CSc.,
člen CECGA*

Podvody v organizáciách a ich prevencia

Dana Jurenková

Ľudia páchajú podvody. Spoločnosti nie. Preto všade tam, kde pracujú ľudia, existuje riziko podvodného konania. Spoločnosti si často neuvedomujú možnosť výskytu podvodného konania, čo je v rozpore so skutočným stavom. Preto by sa mali aktívnejšie zaujímať o možnosť detekcie podvodov a zavádzanie opatrení na ich prevenciu.

Na úvod by sme si mali vysvetliť pojem podvod. Najčastejšie je definovaný ako využitie klamu alebo úmyselného uvedenia v omyl s cieľom získať osobné obohatenie alebo výhody, ktoré zároveň môžu poškodiť protistranu.

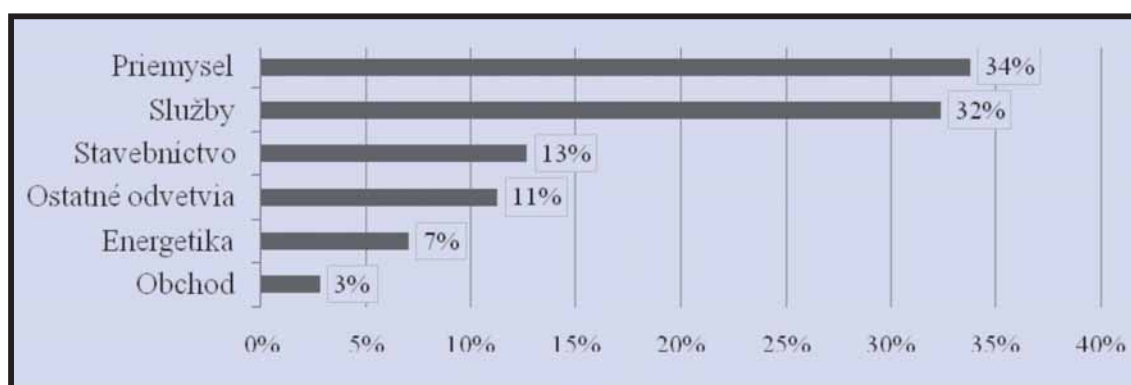
V súčasnej neistej ekonomickej situácii sa zvyšujú pokusy podvodného konania. Podvodné konanie je veľkému množstvu ľudí vlastné, kolíše podľa interných a externých dôvodov páchatela. Preto by sa mali spoločnosti zaoberať vážnejšie touto rizikovou oblasťou.

Význam tejto problematiky dokazuje aj Prieskum o výskyte podvodov v organizáciách na Slovensku za rok 2009, ktorý uskutočnili audítorsko-poraden-

Ide o prvý detailný prieskum zameraný výhradne na organizácie pôsobiace na Slovensku, rozdelením do dvoch častí. Prvá časť bola zameraná na výskyt podvodov a dopady podvodného konania. Druhá časť sa zaoberala zistením stavu kontrolného systému proti vzniku podvodov v jednotlivých organizáciách.

Oslovených bolo 1 300 slovenských firiem vybraných náhodným spôsobom a do prieskumu sa zapojilo 74 respondentov, z ktorých malo 49 % právnu formu spoločnosti s ručením obmedzeným. Druhou najpočetnejšou skupinou, 42 %, boli akciové spoločnosti.

Na prieskume participovali spoločnosti z rozličných odvetví (graf č. 1). Pričom najpočetnejšie zastúpenie mal priemysel, ktorý bol nasledovaný službami. Z priemyslu bol 8,5 % najsilnejšie zastúpený automobilový priemysel, strojárstvo 6,5 %. V službách 12,7 % dominovali finančné služby, výpočtová a kancelárska technika 5,6 %, telekomunikácie 4,2 %.

ská spoločnosť TPA Horwath, forenzná spoločnosť Surveillance v spolupráci s medzinárodnou Asociáciou certifikovaných účtovníkov ACCA (The Association of Chartered Certified Accountants).

Graf č. 1 - Účastníci prieskumu podľa odvetví

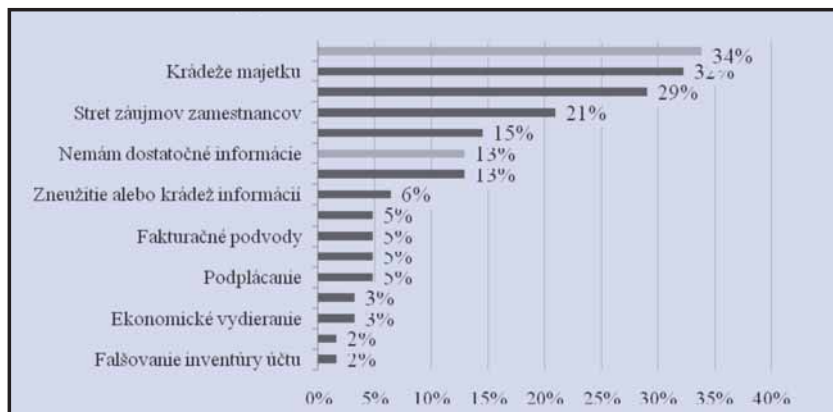
Táto problematika je na Slovensku veľmi málo diskutovaná. Preto pochopenie pojmu podvod môže byť rôzne. Pre niekoho neefektívne nákupy alebo

podvodné finančné vykazovanie nemuseli byť oblasti, ktoré vníma ako problematické z pohľadu podvodov, a preto ich v prieskume neuvádzal. Z tohto dôvodu nemuseli byť podvodné konania v Prieskume zahrnuté v dostatočnom rozsahu.

Medzi najzaujímavejšie výsledky tohto prieskumu patria informácie o páchateloch, najčastejších druhov interných a externých podvodoch, ich dopadov

Najčastejším páchatelom podvodov sú radoví zamestnanci, nasledovaní dodávateľom a manažermi strednej úrovne. Takmer 84 % všetkých podvodov je podľa grafu č. 2 spáchanými zamestnancami na rozličných pozíciách alebo vlastníckmi spoločnosti. Teda najrizikovejší sú pre spoločnosť vlastní zamestnanci.

Graf č. 3 – Interné druhy podvodov

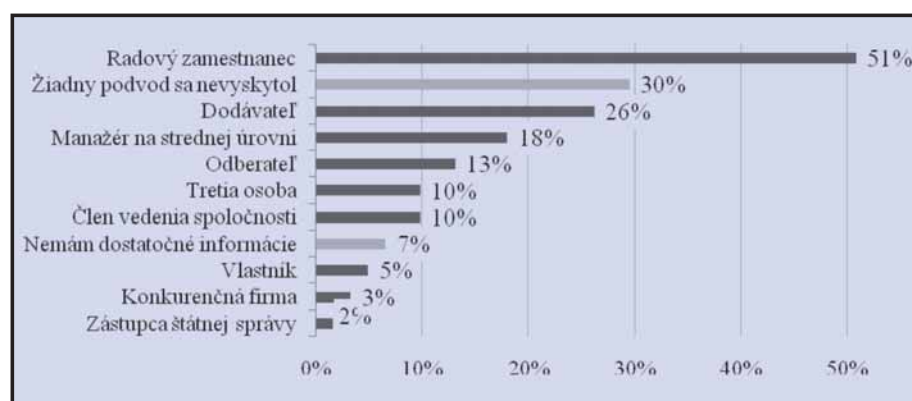
na spoločnosť a spôsoboch prevencie a detekcie, ktoré budú v tomto príspevku stručne zhrnuté.

Najčastejšie druhy interných a externých podvodov a ich páchatelia

52% firiem zahrnutých do prieskumu sa za posledné dva roky stretli s prípadmi podvodného konania. Takmer 26% spoločností zaznamenalo 1 až dva prípady podvodného konania za posledné dva roky.

53% respondentov uviedlo finančné straty ako najčastejší dopad podvodného konania. Medzi ďalšie negatívne dopady patrilo porušenie obchodných vzťahov, zníženie morálky zamestnancov a poškodenie dobrého mena organizácie. Takmer 47% organizácií utrpelo straty v rozsahu do 100 000 EUR, takmer 12% organizácií straty v rozsahu 100 001 až 250 000 EUR.

Graf č. 2 – Najčastejší páchatelia podvodov

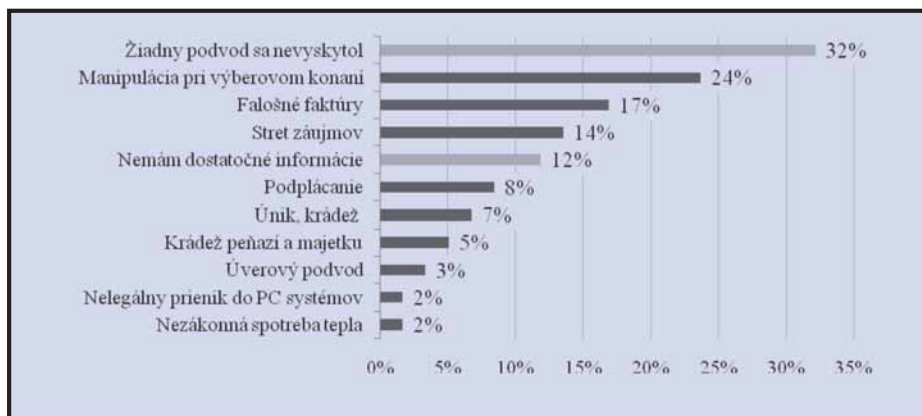

Vo vnútornom prostredí spoločnosti sú najčastejším deliktom (graf č. 3) krádeže majetku, ktoré sa spomínali takmer v tretine odpovedí. Ďalej súkromné využívanie firemných prostriedkov pre súkromné účely a konflikt záujmov.

Spomedzi podnikových činností sa podvody najviac vyskytujú v zásobovaní a skladovaní. Nasleduje nákup, obchod, výroba a financie. Zvyšné oddelenia sa v odpovediach objavili s jednociferným výskytom.

Najrozšírenejším druhom externých podvodov (graf č. 4) boli označené podvody pri výberových konaniach. Tento druh podvodu, previazaný s korupčným konaním, bol aj v ďalších častiach prieskumu označený ako jeden z najzávažnejších a najškodlivejších podvodov. Falošná fakturácia je jedným z najrozšírenejších podvodov, pričom výsledky prieskumu potvrdzujú schopnosť jeho identifikácie a rozpoznania.

Graf č. 4 – Externé druhy podvodov

Dôvody podvodného konania

Kontrolné mechanizmy, smernice a postupy by mali byť nevyhnutnou súčasťou fungujúceho systému chrániaceho organizáciu pred výskytom a rozšírením podvodného konania.

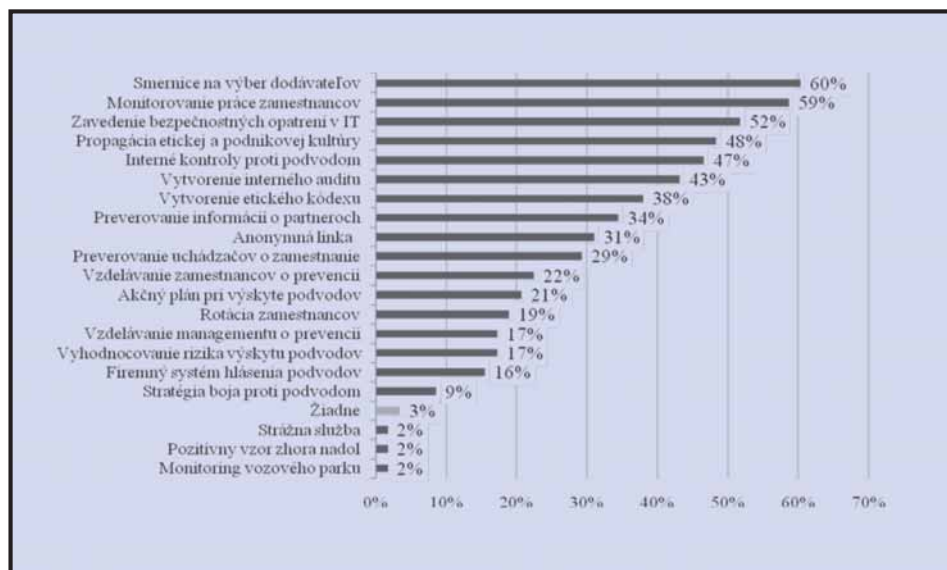
Napriek týmto skutočnostiam sú najčastejším dôvodom vzniku podvodov nedostatočné alebo chýbajúce kontroly, dohody medzi zamestnancami a páchatelmi, obchádzanie vnútorných kontrol ako dôsledok neefektívneho a nedostatočného nastavenia kontrolného systému v spoločnosti (graf č. 5). Akceptovanie určitých podvodov ako dôvod ich vzniku prekvapujúco označilo 20% respondentov, čo možno chápať ako dôsledok nedostatočnej kvality kontrolného prostredia súvisiaceho s toleranciou vedenia voči podvodnému konaniu. Prístup vedenia k interným kontrolám je jedným z kľúčových komponentov interného kontrolného prostredia, a preto nedostatočný dôraz vedenia na kvalitu kontrolného prostredia prináša neefektívnosti a podvodné konanie zo strany zamestnancov aj tretích strán.

Najčastejšie používanými prevenčnými opatreniami (graf č. 6) pri podvodným konaniam boli označené kontrolné postupy v procese výberu dodávateľov a preverovanie obchodných a finančných informácií o obchodných partneroch, ktorými by sa mali minimalizovať podvody napríklad vznikajúce neefektívnosťami pri uprednostňovaní známych. Využívané sú tiež monitorovanie práce zamestnancov, pravidelné vzdelávanie zamestnancov a manažmentu podniku o prevencii podvodov, preverovanie uchádzačov o zamestnanie. Zaujímavé je, že napriek vysokému percentu respondentov indikujúcich využívanie interných kontrol ako prevenčného nástroja proti podvodom, výrazne nižšie percento respondentov uviedlo, že využívajú nástroje špecificky pôsobiace proti podvodom (riziková analýza, stratégia prevencie proti podvodom, anonymná linka na hlásenie podvodov atď).

Graf č. 5 – Dôvody vzniku podvodov

Graf č. 6 – Zavádzané prevenčné opatrenia proti podvodným konaniam

Prevenčia podvodov

Kľúčovými komponentmi prevencie podvodov je zavedenie a dodržiavanie nasledujúcich techník, ktorým sa budeme detailnejšie venovať v budúcom príspevku:

- Riziková analýza;
- Pravidlá, procedúry, procesy;
- Nahlasovanie podvodného správania – tzv. „Whistle-blowing“;
- Pravidelné vzdelávanie zamestnancov v oblasti podvodných konaní;
- Dôkladné preverovanie zamestnancov pred prijatím do zamestnania;
- Porozumenie postupov zaužívanými zákazníkmi, dodávateľmi a zamestnancami;
- Snaha o identifikáciu možný konfliktov záujmu;
- Procedúry monitorovania a reportingu;
- Uznávanie etiky správania danej spoločnosti.

Dôležité je uvedomiť si skutočnosť, že neodhalený podvod môže trvať a spôsobovať v organizácii trvalé škody až niekoľko rokov. Organizácia bez kontrolného systému a bez mechanizmov ochrany pred podvodmi môže byť vystavená vysokému riziku strát a negatívnym dopadom z titulu podvodného konania. Preto by sa mali spoločnosti zaujímať o možnosti detekcie podvodov a zavádzanie opatrení na ich prevenciu, ktorým sa budeme venovať v budúcom príspevku.

Autorom článku je Ing. Dana Jurenková z Katedry podnikových financií, FPM EU v Bratislave a asistent audítora v audítorsko-poradenskej spoločnosti TPA Horwath.

Kalkulácie kapitálových výnosov a efektívna úroková sadzba v období finančnej krízy

Ľuboš Pavelka

1 Príspevok je súčasťou projektu VEGA: 1/0803/10

Typickým príkladom neetického správania finančných spoločností (najmä bánk, životných poisťovní a správcovských spoločností) je absencia informácií o predpokladanej inflácii pri predaji finančných produktov. Vplyv inflácie na reálnu hodnotu úspor dokazuje nižšie uvedená tabuľka. Na škodlivosť niektorých výrobkov (napr. cigarety) nás pri ich kúpe upozorňuje text na ich obale. Porovnanie výhodnosti bankových a poisťných produktov (životných poisťiek) ako aj investícií do podielových fondov by malo byť predmetom finančného poradenstva, ktoré sa v praxi v zásade zužuje iba na ich predaj. Finančným poradcom ide predovšetkým o predaj produktov a plnenie obchodných plánov. Pri takejto obchodnej stratégii

nemôžu klientovi ponúknuť a odporučiť produkt, ktorý je pre neho najvýhodnejší, pretože by sa museli zriecť podstatnej časti vlastnej odmeny. Klienti preto od bezplatnej rady bankárov, finančných poradcov a sprostredkovateľov ani nemôžu očakávať skutočne nezávislé a na mieru klienta šité odborné rady v oblasti osobných financií, dôchodkového sporenia a finančného zabezpečenia. Skúsenosti klientov sťažujúci sa na neodborné a neprofesionálne poradenstvo je možné čerpať na Slovensku vo väčšine prípadov iba zo zahraničných médií, ktoré nie sú závislé na reklame a nemajú obavu zo žalôb, ktorými sa finančné spoločnosti svojim kritikom vyhrážajú.

Pozn: Reálna hodnota úspor = akú kúpnu silu bude

Tabuľka 1

Prepočet reálnej hodnoty úspor(čistá súčasná hodnota) akumulovaných úspor

suma nasparených peňazí	obdobie sporenia (roky)	očakávaná inflácia (% p.a.)	reálna hodnota úspor
100.000 €	20	3,4 %	51.237 €
100.000 €	20	4,0 %	45.638 €
100.000 €	20	4,5 %	41.464 €
100.000 €	30	3,4 %	36.600 €
100.000 €	30	4,0 %	30.830 €
100.000 €	30	4,5 %	26.700 €
100.000 €	35	3,4 %	31.020 €
100.000 €	35	4,0 %	25.340 €
100.000 €	35	4,5 %	21.420 €
100.000 €	40	3,4 %	26.250 €
100.000 €	40	4,0 %	20.820 €
100.000 €	40	4,5 %	17.190 €

Zdroj : Vlastné prepočty čistej súčasnej hodnoty

mať **100.000 €** vyplatených v budúcnosti v dnešných cenách v minulosti dochádzalo aj ovplyvňovaniu spotrebiteľského správania. Odkladať súčasnú spotrebu na krytie budúcich výdavkov jednotlivca je zo spoločenského hľadiska prospešné. (aj keď v čase krízy vlády trhovo orientovaných ekonomík skôr podporujú spotrebu a nakupovanie spotrebných výrobkov v podobe automobilov a pod.) Dlhodobým úsporám v boji s infláciou nepomôže ani kapitalizácia výnosov (najmä úrokov), ktorá na rozdiel od vyspelých ekonomík v slovenských bankách nie je ani povinná! Klient má podľa Obchodného zákonníka síce nárok, aby pri vkladoch trvajúcich viac ako rok dostal od banky úroky vyplatené vždy k 31.12. príslušného roka. Problém je v tom, že tento nárok si musí uplatniť, pretože zákon vo svojom znení obsahuje slovíčko „na požiadanie.“ Banky preto môžu ponúkať produkty aj bez kapitalizácie úrokov bez akýchkoľvek právnych postihov. V Rakúsku a SRN takéto praktiky bánk sú zásadne vylúčené.

Každý investor pri svojom rozhodovaní berie do úvahy očakávaný výnos zo svojho kapitálu. Magický trojuholník, ktoré ho strany tvoria: *riziko- likvidita – výnos* mali mať na pamäti najmä tí, čo sa rozhodli zveriť svoje úspory v rokoch 1997 až 2001 nebankovým inštitúciám. Tie vyplácali výnosy z novoprijatých vkladov a straty utajovali fiktívnym zvyšovaním základného imania prostredníctvom svojich dcérskych spoločností. Predaj finančných produktov však najviac ovplyvňuje reklama a médiá. Finančný spotrebiteľ sa preto zásadne z reklamy, od svojej banky, poisťovne ani od finančného poradcu nedozvie skutočnosti dôležité pre jeho individuálne rozhodnutie. Všetky odporúčania majú za cieľ jediný motív, ktorým je predaj daných produktov.

Reálna úroková miera: Jedným z pojmov, ktorý by mal investor poznať je reálna úroková miera (reálny výnos) investície, ktorý zohľadňuje infláciu za príslušné obdobie a daň z príjmu. Problém však spočíva v tom, že inflácia je vykazovaná za minulé obdobie, výnosy sa pritom týkajú budúceho obdobia. Do úvahy treba brať ale iba očakávanú, budúcu infláciu, ktorej výška môže byť iba nepresným odhadom.

Reálny výnos = Nominálny výnos - daň z kapitálových príjmov (19%) - očakávaná inflácia

Príklad: Banka Alfa na základe masívnej reklamy v médiách ponúkla klientovi termínovaný vklad s dobou viazanosti 3 roky a úrokovou sadzbou 3 % ročne. V krízovom období roka 2009 sprevádzanom extrémne nízkymi úrokmi centrálnych bánk ako aj

úrokovými sadzbami komerčných bánk retailovým klientom, sa ponuka banky zdala klientovi prijateľná. Výpočet reálnej úrokovej miery preukazuje nevýhodnosť ponuky, resp. jej výhodnosť iba pre banku. Banka navyše úroky v ročných intervaloch nekapitalizuje, t.j. klientovi po skončení doby viazanosti vyplatí tzv. jednoduchý úrok. Pre výpočet úrokov používa metódu 360/365, čím klienta každý rok navyše ukráti na výnosoch o 5 dňové úroky. V skutočnosti klientovi banka ponúkla úroky iba 2,9589 % p.a. (po prepočte modelom výpočtu act/365, ktorý pri úročení vkladov retailovým klientom používajú ostatné komerčné banky)

Výpočet:

Vklad 10.000 €, viazanosť 3 roky, úroková sadzba 3 %
 $10.000 \text{ €} \times 3 \text{ (roky)} \times 360/365 = 887,67 \text{ €}$ úroky brutto

odpočet dane z úrokov (19%) = 168,65 € (daň celkom)

výplata úrokov netto = **719,02 €**

Výpočet budúcej priemernej inflácie pri jej odhade priemerne 2,5 % ročne. Infláciu za 3 ročné obdobie zistíme výpočtom čistej súčasnej hodnoty, t.j. diskontovaním investície 10.000 € prostredníctvom záporného mocniteľa. $[(1 + \text{inflácia}/100)]^{-3}$ Inflácia v priemernej výške 2,5 % ročne znehodnotí investíciu 10.000 € na 9285,99 €. Po pripočítaní úrokov vo výške 719,02 € sporiteľ získa sporiteľ od banky kapitál zodpovedajúci dnešnej kúpnej sile 10.005 €.

Môžeme preto konštatovať, že za vzdanie sa súčasnej spotreby za odmenu v podobe úrokov vo výške 3 % ročne (jednoduchý úrok, nevýhodný model výpočtu úrokov) získa celkom 5 €. Kalkulácia úrokov v etickej banke: Pokiaľ by si klient peniaze na rovnaké obdobie a pri totožnej úrokovej sadzbe (3 % p.a.) uložil v banke Beta, jeho výnos by bol vyšší. Banka Beta totiž úroky vždy v ročných frekvenciách kapitalizuje (pripisuje úroky z úrokov) a pri výpočte používa metódu act/365. Celkový úrokový výnos v banke Beta bude: $10.000 \text{ €} \times [(1 + x/100)]^3 = 920,27 \text{ €}$, po odpočte dane z úrokov klientovi banka vyplatí úroky vo výške **745,42 €**. Po zohľadnení inflácie klient získa: 10.031,40 €, t.j. o 26,40 € viac ako v banke Alfa. Z vyššie uvedených výpočtov vyplýva, že banka Beta, ktorá dodržiava štandardné bankové zvyklosti a metódy kalkulácie, vyplatí sporiteľovi vyšší výnos napriek tomu, že v zmluve s klientom uviedla rovnako vysokú výšku úrokovej sadzby termínovaného vkladu. (3 % p.a.) ako banka Alfa. Postup banky Alfa považujeme za neetický, podporujúci subjektívne rozhodovanie klientov na základe ne-

objektívnych a klamlivých informácií pri porovnávaní úrokov ponúkaných finančných produktov. Banka Alfa použitím vyššie uvedeného modelu výpočtu získala neférovú konkurenčnú výhodu oproti banke Beta ako aj oproti ostatným konkurenčným bankám. Úroková sadzba pomáha investorom rozhodovať sa, do akej formy finančného aktíva premenia svoj kapitál. Predstavuje preto porovnávaciu metódu investora, ktorá podmieňuje jeho rozhodovanie (Horvátová, 2009, s. 120). V podmienkach slovenského bankovníctva poznačeného nízkou ochranou práv finančných spotrebiteľov sa s neetickým spôsobom výpočtu úrokov môžeme stretnúť úplne bežne. Pre porovnanie možno uviesť, že v susednom Rakúsku majú banky v zmysle tamjšieho Zákona o bankách určené, že úroky musia počítať metódou 30/360. V období finančnej krízy, ktorá je poznačená zabezpečovaním likvidity bankovému sektoru prostredníctvom masívnej emisie nízko úročených frakčných peňazí centrálnymi bankami, sú čoraz častejšie prípady, kedy klient investovaním peňazí do bankových produktov získa reálne zápornú úrokovú sadzbu, t.j. zdanené úroky sú nižšie ako inflácia. Boj proti kríze je v jednotlivých krajinách sprevádzaný podporovaním spotreby. Nízkymi úrokmi klienti dostávajú signál, aby peniaze „investovali“ práve do spotreby.

Vysvetlenie metód výpočtu úrokov¹:

- 30/360 - táto metóda predpokladá, že mesiac má vždy iba 30 dní bez ohľadu na skutočný počet dní a za jeden kalendárny rok považuje obdobie 360 dní. Tento model sa používa najmä pri výpočte úrokov z úverov. Niektoré banky však môžu uprednostniť model výpočtu act/360.
- Act/act - v čitateli vzorca pre výpočet úrokov sa pri tejto metóde uvádza skutočný počet dní v mesiaci a v menovateli skutočný počet dní v roku. Táto metóda sa uplatňuje najmä v anglo-amerických podmienkach pri stanovovaní dlhových inštrumentov (Horvátová, 2009, s. 126)
- Act/360 - v čitateli vzorca pre výpočet jednoduchého úroku sa uvádza skutočný počet dní v mesiaci a v menovateli sa dosadí paušálny počet dní v roku 360. Uvedený spôsob výpočtu úrokov sa bežne používa pri rôznych typoch úverov poskytovaných tuzemskými komerčnými bankami.
- 30/act - táto metóda, kde v čitateli je uvedený paušálny počet dní v mesiaci 30 a v menovateli vzorca aktuálny počet dní v kalendárnom roku sa bežne nepoužíva. Dôvodom je nesúlad nominál-

nej a tzv. efektívnej úrokovej sadzby, čím banka klienta prakticky uvádza do omylu. Napríklad pri nominálnej úrokovej sadzbe 4% p.a. na jednorôčné depozitá, predstavuje efektívna úroková sadzba iba 3,945 % p.a. V zásade môžeme konštatovať, že banka použitím takéhoto modelu výpočtu oproti modelu act/act pripraví klienta o päť dňové úroky.

Investor by si mal pred podpisom zmluvy s bankou vo vlastnom záujme dôkladne prečítať text predloženej zmluvy a všeobecné obchodné podmienky. Zároveň by mal od banky požadovať uvedenie modelu výpočtu úrokov v texte zmluvy tak, aby dopredu vedel, koľko úrokov v absolútnej hodnote mu banka vyplatí. Klient by nemal súhlasiť s použitím modelu výpočtu 30/act, resp. pri porovnávaní produktov jednotlivých bánk by nemal brať do úvahy iba ponúkanú nominálnu úrokovú sadzbu príslušného produktu (napr. termínovaný vklad, depozitný certifikát, vkladná knižka, sporiaci účet, hypotekárny záložný list, atď.). Klient banky by mal byť zároveň informovaný o tom, či daný produkt je zabezpečený Fondom na ochranu vkladov, čo mu umožní získať v prípade bankrotu banky plné odškodnenie. Pokiaľ banka ponúka oproti iným komerčným bankám príliš vysoké úroky, môže to signalizovať jej nízku bonitu a neschopnosť obstať si finančné zdroje na medzibankovom trhu depozít (t.j. zdroje od iných komerčných bánk). Obdobie finančnej krízy je poznamenané vysokým stupňom nedôvery bánk medzi sebou (tzv. úverová tieseň, angl. credit crunch), ktorá má vplyv na ochotu bánk požičiavať si navzájom peniaze, resp. ich ďalej poskytovať klientom v podobe úverov. V konečnom dôsledku sa táto nedôvera prejavuje aj na výške úrokových prirážok a marží týkajúcich sa úverových produktov. Nízka bonitné banky majú problém obstať si peniaze na finančných trhoch a sú preto nútené presvedčiť klientov, aby si peniaze uložili práve u nich prostredníctvom vyšších úrokov. Úrokové sadzby, ktoré sú bežne zverejňované, z tohto pohľadu, nemajú dostatočnú vypovedaciu schopnosť, lebo banky sa nimi v konkrétnych prípadoch veľkých depozít neriadia. To znamená, že klient môže aj pri krátkodobých vkladoch od viacerých bánk získať vyšší úrok, ako je sadzba, za ktorú si oficiálne banky navzájom požičiavajú prostriedky. Z tohto pohľadu vyslovujeme hypotézu, že v čase krízy neplatia štandardné pravidlá pre realizáciu bankových obchodov.

Podľa mnohých názorov ekonómov úroky už dáv-

1 Pozn.: voľne spracované podľa: Horvátová, E.: Bankovníctvo.: Žilina. Georg, 2009, s. 126 - 127

no stratili svoju základnú funkciu zmysluplného využitia kapitálu. Platí to predovšetkým o USA, ktoré dávajú do obehu čoraz viac tzv. frakčných peňazí. Najnebezpečnejším precedensom je rozhodnutie Fed o pomocných opatreniach na stabilizáciu ekonomiky v podobe tzv. „*quantitative easing*“, čo predstavuje priame financovanie štátu centrálnou bankou. Fed môže pri tomto scenári boja s krízou priamo nakúpiť štátne dlhopisy s dlhou lehotou splatnosti bez toho, aby do týchto transakcií boli zapojené komerčné banky.

Mnohé veľké banky financujú projekty, ktoré vo svojej podstate zhoršujú ekonomické pomery a spoločenský konsenzus v jednotlivých ekonomikách. Niektoré finančné inštitúcie vo svojom účtovníctve dostatočne nezohľadňujú reálnu hodnotu aktív, najmä akcií alebo nehnuteľností. Tento fenomén sa nazýva „*Window Dressing*“, ktorý predstavuje tzv. kozmetické úpravy bilancií bánk za účelom ich prikrášlenia. Výsledkom je neobjektívny rating finančnej inštitúcie, ktorý umožňuje získavanie kapitálu za výhodnejších podmienok. (pri nižších úrokových prirážkach) Akcie, dlhopisy a opcie zakladajú právo vznášať nárok na určité finančné plnenia. (pri akciách je to dividenda, pri dlhopisoch úroky) Pokiaľ stúpajú očakávania trhov a rastie dopyt, zvyšujú sa aj ceny akcií. V prípade dnešného obdobia krízy je to práve naopak. Mnohí finanční analytici nazývajú dnešné trhy za finančné kasína, pretože na nich prevládajú špekulatívne obchody. Nezodpovedné, hazardárske konanie manažérov spravujúcich finančné aj nefinančné korporácie ovplyvňuje účastníkov tr-

hov, ktorí vychádzajú z nesprávnych predikcií vývoja, účtovných výkazov verne nezachytávajúcích hospodárske výsledky firiem spôsobujú zvýšenú volatilitu kurzov jednotlivých akciových, hedgových alebo dlhopisových titulov. Pod vplyvom neobjektívneho vývoja akciových trhov v podielovom fonde ktorého hodnota rástla si napríklad sporiteľ mohol v zásade dovoliť viac konzumovať a zvyšovať tak dopyt, ktorý generoval zisk pre obchodníkov a poskytovateľov služieb. S rastúcim kurzom akcií sa u investorov a majiteľov klasických úspor v podobe vkladov začala automaticky zvyšovať túžba dosiahnuť väčšie výnosy zo svojho majetku, čím chceli zachytiť trend vývoja. Mnohí investori a špekulatívni hráči vytvárali prostredníctvom pákového efektu nový dopyt založený na ilúziách neobmedzeného rastu trhov. Na tejto predikcii majú založené svoje kalkulácie aj dôchodkové spoločnosti (penzijné fondy) Podcenenie rizík a ich neobjektívne vyhodnotenie deformujúce rozhodovanie investorov priznalo v súvislosti so žalobami obetí podvodov B. Madoffa v máji 2010 až 20 európskych bánk. Nemecké, francúzske, portugalské a britské banky, ktoré prijali zodpovednosť za znehodnotenie majetku investorov, bude záchrana svojho dobrého mena a zbavenie sa hrozby súdnych žalôb na náhradu škody stáť 12,7 miliardy eur. (Pravda, 27.5. 2010)

Autorom článku je Ing. Ľuboš Pavelka, PhD.
z Ekonomickej univerzity v Bratislave

Úvod do riadenia finančných rizík

Lenka Blažková

Ako sme prisľúbili v jednom z našich predchádzajúcich príspevkov, prichádzame dnes s článkom zameraným na tematiku rizík a ich riadenie. Bližšie sa budeme venovať riadeniu kreditných rizík a tzv. **skóringovým modelom**, ktoré sa okrem skóringovania žiadostí a behaviorálneho skóringu bežne aplikujú v marketingu, kde pomáhajú vytvárať efektívnu reklamu alebo stratégiu pre udržanie cenných zákazníkov. Skóringové modely nachádzajú uplatnenie tiež v managemente dlhov, ktorý ich užíva k optimalizácii postupov pri jednaní s neplatičmi.

Poznáme dobre svoja rizika?

Každý podnik aj finančná inštitúcia sa pri svojej činnosti vystavuje hneď niekoľkým typom rizika, ktoré je treba identifikovať a zmerať ich dopad. Pretože **riadiť môžeme len tie riziká, ktorých sme si vedomí**.

V súčasnosti neexistuje jednotná univerzálne prijatá definícia rizika či dokonca prax riadenia rizík. V tomto článku budeme vychádzať z postupov bežne používaných v bankovníctve a skúseností z ich aplikácie. Riziko chápeme ako merateľnú možnosť, že budúcnosť bude odlišná od nášho predpokladu o nej.

Pre dobrý risk management je dôležitá správna identifikácia rizík. Táto úvodná etapa zahrnuje slovný popis rizík, ktoré konkrétna spoločnosť podstupuje, a zavedenie jednotnej celopodnikovej terminológie rizík. Prakticky to znamená analýzu všetkých procesov spájaných so spoločnosťou, ktorých sa účastní čo najširší okruh zamestnancov alebo nezávislých expertov. Zásadným faktom zostáva, že **nie je možné zakúpiť software, ktorý by sám riziká identifikoval**.

Čo je cieľom riadenia rizík?

Cieľom činnosti väčšiny podnikov je okrem dodržiavania predpisov, výroby produktov, uspokojovania potrieb zákazníkov alebo dosiahnutia požadovanej úrovne kvality, predovšetkým **prinášať hodnotu ich vlastníkovi**. Nevyhnutým predpokladom pre riadenie rizík je vedieť, čo pre konkrétnych vlastní-

kov znamená pojem prinášať hodnotu a ako sa mení ich spokojnosť v závislosti na zmene veľkosti rizika. U každého rozhodnutia je treba vedieť nielen jeho dopad na veľkosť zisku, ale aj jeho riziko. Rozlišujeme medzi rizikami ovplyvniteľnými a neovplyvniteľnými, pričom prvý typ (v prípade, kedy sú náklady na riadenie rizík výrazne menšie ako ich dopad) sa snažíme riadiť tak, aby sme zmiernili nežiaduci dopad.

Základné delenie finančných rizík

Finančné riziká sú riziká spájané s finančnými aktivitami. Základnú klasifikáciu finančných rizík znázorňuje nasledujúca schéma:

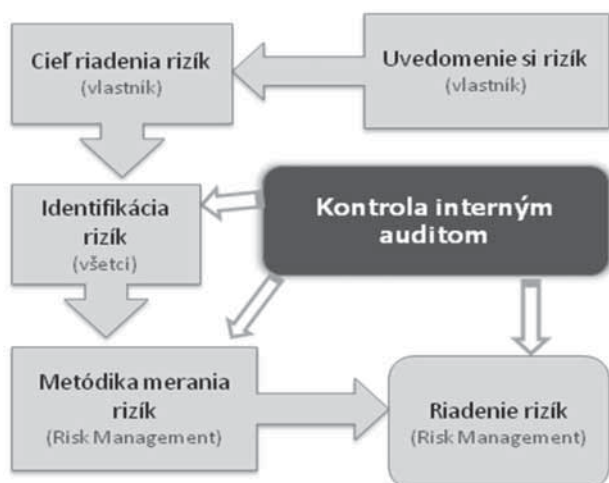
Stručne si teraz vysvetlíme, čo sa skrýva pod tou či onou kategóriou. **Kreditné riziko** je základným finančným rizikom, jeho riadenie má rozhodujúci vplyv na úspech nielen finančných inštitúcií. Podstatou kreditného rizika je nesplnenie záväzku zmluvnou stranou. Príkladom môže byť nesplatenie úveru klientom, odberateľom neuhradená faktúra alebo obchodovanie na finančných a kapitálových trhoch, držanie finančných derivátov. Všetky transakcie očakávajúce v niektorej fáze plnenie (finančné i nefinančné) z vonkajšieho okolia podliehajú kreditnému riziku. **Riziko tržné** vyplýva zo zmien tržných podmienok a ich dopadu na zisk investora. Výška tržného rizika závisí na citlivosti jednotlivých položiek aktív a pasív na zmeny tržných cien a zmenových kurzov. Tržné riziká ďalej delíme podľa toho, o ktorý trh sa jedná, na menové, úrokové, komoditné a akciové. **Likvidné riziko** súvisí s likvid-

nými prostriedkami subjektu a jeho schopnosťou dostať sa v každom okamihu k svojim splatným záväzkom. Pri nedostatku veľmi likvidných aktív môže dôjsť k narušeniu likvidity, ktoré spôsobuje nedôveru obchodných partnerov, zhoršenie obchodných podmienok a tiež ohrozenie rentability subjektu. Na druhej strane prebytok likvidných aktív znamená, že nie sú efektívne využívané kapitálové zdroje. Banky sa riadia požiadavkou na ekonomický kapitál, ktorá je daná internými pravidlami a medzinárodnými pravidlami BASEL II. **Operačné riziko** zahŕňa možnosti vzniku straty v dôsledku prevádzkových chýb a nedostatkov či nesprávne nastaveného systému právomocí, zodpovednosti a kontroly. Typické operačné riziká sú odoslanie peňazí na nesprávny účet, strata obchodnej zmluvy alebo zmazanie dát v operačnom systéme.

Proces riadenia rizík

Pre proces riadenia rizík je kľúčové dodržiavanie niekoľkých jednoduchých bodov:

- Stále mať na pamäti cieľ riadenia rizika.
- Žiadna expozícia voči neschválenému riziku.
- Dokumentácia a kontrola procesov.
- Rozumné užívanie nástrojov pre riadenie rizík.
- Dozorná rada, oddelenie riadenia rizík a interný audit nie sú zainteresovaní na hospodárskom výsledku firmy.
- Správne nastavenie kompetencií medzi útvar riadenie rizík, controlling a interný audit.

Proces riadenia rizík je treba pravidelne aktualizovať.

Riadenie kreditného rizika

Nástrojmi riadenia kreditného rizika sú stanovenie kreditných limitov, zaistenie, poistenie, factoring (odkúp či predaj krátkodobých pohľadávok pred

dobou ich splatnosti) a nákup kreditných derivátov. V našom príspevku sa zameriavame na hodnotenie bonity klienta a stanovenie kreditných limitov. Medzi trendy modernej doby patrí narastajúci počet rôznych úverov. Niektorí klienti sú schopní splácať svoje pôžičky, iní nie. Základným objektívnym vyjadrením kreditného riziká protistrany je napríklad jej rating (externý alebo interný). Externý rating sa väčšinou odvíja od pravdepodobnosti, že protistrana včas nesplatí úver (Probability of Default), a od miery návratnosti (Recovery Rate), ktorá udáva percentuálny podiel istiny, ktorý veriteľ dostane späť v prípade krachu protistrany. Obe tieto veličiny sa odhadujú na základe historických finančných dát. Otázne zostáva, či sa pri poskytovaní úveru dá spoliehať na ratingy subjektov od ratingových agentúr, ktoré behom poslednej finančnej krízy nedostatočne odrážali riziká krachujúcich spoločností...

K ohodnoteniu kreditného rizika sa od 80. rokov minulého storočia užíva tzv. **credit scoring**. Jeho cieľom sú uspokojivo presná predikcia budúceho chovania žiadateľov o úver a vytvorenie rozhodovacieho pravidla pre prijatie či zamietnutie žiadostí. Okrem zaradenia žiadateľa do vhodnej rizikovej skupiny je nutné tiež nastaviť správny limit jeho prípadného úveru.

Ako funguje credit scoring?

Credit scoring zahrnuje proces vytvorenia, ohodnotenia a nasledujúceho monitorovania štatistických modelov. Pri tvorbe modelov sa z dostupných dát vyberajú iba tie charakteristiky, ktoré majú na kreditné riziko zásadný vplyv a odstránia sa duplicitné informácie. Vybrané charakteristiky sú potom súčasťou **skórovacej karty** (scorecard). Tradičná skórovacia karta vyzerá ako tabuľka obsahujúca zoznam otázok a všetkých možných odpovedí. Každej odpovedi je priradený určitý počet bodov – čím viac bodov, tým menšie je riziko. Ak celkové skóre žiadateľa prekročí stanovený limit, je odporúčané žiadosť akceptovať. V súčasnosti však nie sme pri stanovení skóre žiadateľa odkázaní len na užitie skórovacej karty a tradičnej logistickej regresie, do popredia sa čoraz viac dostávajú pokročilé data miningové metódy ako sú klasifikačné stromy, neurónové siete apod.. Tieto metódy síce nemajú jednoduchú interpretáciu, ako je tomu u skórovacej karty, ale zato poskytujú lepšie výsledky. Často sa skóre, ktoré nadobúda mnoho rôznych hodnôt, nahrádza jednoduchším ratingom, ktorý podáva menej detailnú informáciu o rizikovitosti klienta. Kritériom pre posúdenie vhodnosti skóringového modelu je totiž i jeho ľahká

a rýchla aplikácia. V ďalšom kroku je treba stanoviť vhodnú hranicu skóre alebo ratingu (cut-off) oddeľujúcu bonitných žiadateľov od nežiaducich – optimálna hranica sa určuje na základe záverov dátových analýz a požadovaného percenta schválených žiadostí. Takto vzniknutý model sa ohodnotí skórovaním testovacích dát a využíva sa pre skórovanie nových prípadov. Poslednou, avšak veľmi významnou časťou skóringového procesu, je pravidelná kontrola modelu.

Záver

Záverom by sme chceli spomenúť výhody automatického skóringu, ktorý je v súčasnej dobe už samozrejmosťou. Tým, že procesy prebiehajú automaticky, existuje možnosť realtime scoringu, ktorý je presnej-

ší. Aktuálne sledujeme, či model správne rozlišuje uchádzačov o úver a zároveň sme schopní detekovať zmeny v populácii alebo odhaliť výskyt subpopulácií, kde je modelom systematicky priradené lepšie alebo horšie skóre než je skóre očakávané. Tiež sa testuje optimálnosť zvoleného hraničného skóre a skúma sa, či nové dáta vylepší stávajúci model alebo dokonca podporí vývoj nového skóringového modelu.

O užitočnosti skóringových modelov svedčí to, že už 30 rokov úspešne nahrádzujú ľudské rozhodovanie v niekoľkých rozmanitých odvetviach a ako benefit rýchlo a efektívne poskytujú presné predpovedi kreditného rizika či pravdepodobného chovania klientov.

Autorkou článku je Mgr. Lenka Blažková, odborná konzultantka firmy StatSoft CR

Možnosti využitia kreatívneho účtovníctva pri prezentácii položiek účtovnej závierky podniku

Andrea Drozdová

Účtovníctvo je najucelenejším ekonomickým informačným systémom. Jeho cieľom je podávať verný a pravdivý obraz o majetkovej, výnosovej a finančnej situácii podniku. Na výstupy z účtovníctva v podobe účtovnej závierky sa spoliehajú externí aj interní používatelia. Systém regulácie účtovníctva v SR poskytuje podnikom priestor, v ktorom môžu voliť alternatívne spôsoby zobrazenia ekonomickej reality, dáva teda možnosti pre využívanie kreatívneho účtovníctva. Cieľom článku je objasniť pojem kreatívne účtovníctvo, motívy pre využívanie kreatívneho účtovníctva a poukázať na možnosti, kde má podnik, ktorý účtuje v sústave podvojného účtovníctva, v rámci slovenskej účtovnej legislatívy priestor využiť kreatívne účtovníctvo.

Čo je kreatívne účtovníctvo?

Cieľavedomá činnosť manažmentu spojená s aplikáciou premyslených postupov, metód a foriem bilancovania v účtovníctve účtovnej jednotky pri dodržaní všeobecne platných účtovných zásad a základných predpokladov účtovníctva sa označuje pojmom bilančná politika. [3] Bilančnou politikou aplikovanou počas účtovného obdobia a pri zostavovaní účtovnej závierky manažment podniku výrazne ovplyvňuje obsah, štruktúru a vypovedaciu schopnosť účtovnej závierky. Manažment podniku musí používať nástroje bilančnej politiky pri zostavovaní účtovnej závierky tak, aby dodržal právne predpisy

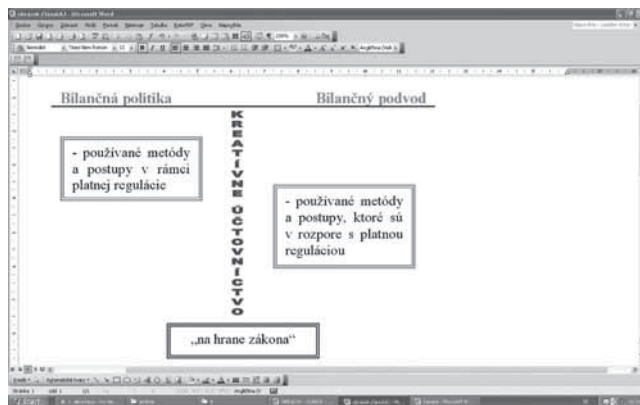
a postupy vyplývajúce z použitia určitého účtovného systému. Systém regulácie účtovníctva ale môže poskytovať podnikom určitý priestor, v ktorom majú príležitosť využívať kreatívne účtovníctvo.

Pojem kreatívne účtovníctvo sa vo svete stal známym prevažne v spojitosti s nekalými praktikami a podvodmi, ktoré sa objavujú v hospodárskej praxi. Preto sa vytvára dojem, že vždy ide o nezákonné obchádzanie právnych predpisov. Kreatívne účtovníctvo však môže vychádzať zo zákonných predpisov a jeho náplňou je vtedy hľadanie takých postupov, ktoré prinesú účtovnej jednotke ekonomické výhody v medziach zákona. [2]

Na Slovensku sa problematike kreatívneho účtovníctva venuje Miloš Tumpach. Podľa jeho definície kreatívne účtovníctvo predstavuje výber a použitie účtovných postupov tak, aby boli naplnené ciele, ktorými môžu byť vykázanie nepravdivej finančnej situácie, finančnej výnosnosti alebo peňažných tokov v sume, ktorá zodpovedá záujmom manažérov. [2]

Napriek tomu, že rôzni autori zaoberajúci sa kreatívnym účtovníctvom definujú tento pojem odlišne, definície sa zhodujú v myšlienke, že kreatívne účtovníctvo je „prístup, ktorý umožňuje účelové skreslenie ekonomického stavu podniku zobrazeného v účtovníctve.“

Vzťah bilančnej politiky a kreatívneho účtovníctva výstižne zobrazuje obrázok 1, kde kreatívne účtovníctvo tvorí pomyselnú hranicu medzi konaním v súlade so zákonom na jednej strane a podvodom na strane druhej.

Obr. 1 Vzťah bilančnej politiky a kreatívneho účtovníctva [6]

Prečo kreatívne účtovníctvo?

Motivácia manažérov a účtovníkov využívať kreatívne účtovníctvo môže vzniknúť z osobných alebo podnikových dôvodov alebo kombináciou oboch. Existuje mnoho motívov, prečo využívať kreatívne účtovníctvo. Ich prehľad spolu s vplyvom na finančné účtovníctvo ponúkame v tabuľke 1.

Tab. 1 Motivácia pre kreatívne účtovníctvo [5]

Motivácia pre kreatívne účtovníctvo	Vysvetlenie	Možné vplyvy na finančné účtovníctvo
Túžba manažmentu získať bonus (prémium).	Bonus je závislý od výšky zisku. Čím vyšší zisk, tým vyšší bonus. Prípadne je bonus vyplatený, iba ak sa dosiahne určitá výška zisku.	- nadsadené (zveličené) výnosy - náklady a výdavky neuvedené v plnom rozsahu - nadhodnotený majetok - podhodnotené záväzky
Podnik (manažment) sa snaží platiť nižšie dane.	Zisk účtovnej jednotky upravený o pripočítateľné a odpočítateľné položky predstavuje daňový základ, ktorý sa zdaňuje daňou z príjmov právnických osôb - čím nižší daňový základ, tým nižšia daň.	- podhodnotené výnosy - náklady a výdavky sú nadhodnotené - nadhodnotené záväzky - majetok môže byť podhodnotený
Podnik potrebuje úver alebo chce získať úver so zvýhodnenou úrokovou mierou.	Čím nižšie riziko pre veriteľa, tým nižšiu úrokovú mieru je ochotný požadovať za poskytnutie úveru.	- minimalizovať nedobytné pohľadávky - nadhodnotený majetok - podhodnotené záväzky - nadhodnotené výnosy

I napriek tomu, že existuje viacero motívov, prečo sa kreatívne účtovníctvo v praxi využíva, najčastejším cieľom jeho využívania v podniku zostáva maximalizácia zisku a vykreslenie priaznivejšej finančnej situácie účtovnej jednotky.

Priestor pre „kreativitu“ v rámci slovenskej účtovnej legislatívy

Regulácia finančného účtovníctva sa v jednotlivých štátoch uskutočňuje rôznymi spôsobmi a v rôznom rozsahu. Je to ovplyvnené predovšetkým tradíciami, zvyklosťami, ekonomickým a legislatívnym prostredím daného štátu. Účtovný systém v Slovenskej republike predstavuje systém regulácie právnou normou typický pre kontinentálnu Európu, kde rozhodujúci vplyv na financovanie firiem má bankový sektor. Regulácia účtovníctva je zabezpečená prostredníctvom zákonných noriem vydávaných Ministerstvom financií Slovenskej republiky.

Základnou právnou normou, ktorá v Slovenskej republike upravuje účtovníctvo, je Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Na zákon nadväzujú opatrenia. V súvislosti s objektom nášho záujmu je relevantné Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktoré ustanovuje podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva a Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej

závierky a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva.

Napriek tomu, že slovenská úprava účtovníctva predstavuje systém regulácie právnou normou, ktorý

sa vyznačuje pevnými, jednoznačnými pravidlami, ponecháva určitý priestor pre alternatívnu bilančnej politiky – tam, kde pripúšťa viaceré možnosti účtovného zobrazenia skutočnosti. Prispela k tomu aj reforma účtovníctva v roku 2003, kedy sa do národnej úpravy dostali riešenia a formulácie obsiahnuté v Medzinárodných účtovných štandardoch IAS/IFRS ako snaha zabezpečiť porovnateľnosť účtovných závierok nielen medzi jednotlivými podnikmi, ale aj medzi krajinami.

Analýzou právnej úpravy účtovníctva v podmienkach Slovenskej republiky sme identifikovali niekoľko oblastí, v ktorých má účtovná jednotka možnosť voľby bilančnej politiky.

1. Zaradenie majetku účtovnej jednotky vzhľadom na dobu používania a ocenenia majetku

Majetok účtovnej jednotky sa z časového hľadiska člení na dlhodobý majetok a krátkodobý majetok. Dlhodobý majetok je majetok, ktorého doba použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom je dlhšia ako jeden rok. Pri krátkodobom majetku je doba použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom kratšia ako jeden rok.

Okrem časového hľadiska sa pri zaradení majetku zohľadňuje aj hodnota ocenenia tohto majetku. Práve časové i oceňovacie hľadisko pri zaradení majetku do používania poskytuje možnosť pre kreatívne účtovníctvo.

Dlhodobým nehmotným majetkom sú zložky majetku, ktorých ocenenie je vyššie ako suma 2 400 Eur a doba použiteľnosti dlhšia ako jeden rok. Nehmotný majetok, ktorého ocenenie sa rovná tejto sume alebo je nižšie a doba použiteľnosti je dlhšia ako jeden rok, možno zaradiť do dlhodobého nehmotného majetku. Nehmotný majetok, ktorého ocenenie sa rovná vyššie uvedenej sume alebo je nižšie, s dobou použiteľnosti dlhšou ako jeden rok, ktorý nebol zaradený do dlhodobého nehmotného majetku, sa účtuje na ťarchu nákladového účtu, to znamená, že sa jednorázovo zobrazí v nákladoch za dané obdobie. Tento prípad môže spôsobiť zmenu výsledku hospodárenia, pretože ak by bol nehmotný majetok zaradený do dlhodobého majetku, v nákladoch by sa majetok jednorázovo nezobrazil, ale do nákladov by sa dostali iba ročné odpisy daného majetku. Následne po dobu životnosti by sa v nákladoch každoročne zobrazovali ročné odpisy.

Podobne hmotný majetok, ktorého ocenenie sa

rovná sume 1 700 Eur alebo je nižšie, možno zaradiť do dlhodobého hmotného majetku, ak doba použiteľnosti je dlhšia ako jeden rok. O hmotnom majetku, ktorého ocenenie sa rovná uvedenej sume alebo je nižšie, s dobou použiteľnosti dlhšou ako jeden rok, ktorý nebol zaradený do dlhodobého hmotného majetku, sa účtuje ako o zásobách.

2. Účtovné odpisy dlhodobého majetku

Účtovné odpisy vyjadrujú skutočnú mieru opotrebenia dlhodobého majetku. Dlhodobý majetok sa odpisuje mesačne nepriamym spôsobom formou oprávok na základe odpisového plánu. Stanovenie účtovných odpisov je plne v kompetencii účtovnej jednotky a je dané odpisovým plánom, ktorý je súčasťou vnútropodnikovej smernice o vedení účtovníctva.

Spoločnosť môže zvoliť časovú metódu alebo výkonovú metódu odpisovania dlhodobého majetku.

Výkonovú metódu účtovného odpisovania je vhodné používať predovšetkým u takého majetku, u ktorého je miera opotrebenia závislá na miere skutočného využitia majetku. V tejto metóde dochádza k odpisovaniu v závislosti na výkonoch, ktoré boli pomocou majetku dosiahnuté.

Pri uplatnení časovej metódy účtovného odpisovania sa môže účtovná jednotka rozhodnúť pre používanie rovnomerných, progresívnych alebo degresívnych účtovných odpisov. Rovnomerné (lineárne) odpisy sa volia v prípade, kedy dochádza k rovnomernému opotrebeniu používaného majetku počas doby jeho používania. Degresívne odpisy sa používajú najmä v prípade majetku, ktorý v priebehu prvých rokov používania stráca väčšiu časť svojej hodnoty. Cieľom tohto typu odpisovania je rýchlejšie zhromažďovanie finančných zdrojov na modernizáciu alebo obnovu majetku. Progresívne odpisy podnik volí v prípade majetku, ktorý stráca hodnotu predovšetkým na konci svojej životnosti.

Voľbou metódy odpisovania účtovná jednotka ovplyvňuje v jednotlivých rokoch odpisovania výšku svojich prevádzkových nákladov a výsledku hospodárenia (pozri príklad 1).

3. Oceňovanie dlhodobého hmotného majetku – kapitalizácia úrokov do obstarávacej ceny dlhodobého hmotného majetku

Súčasťou obstarávacej ceny dlhodobého hmotného majetku nie sú úroky z úverov, avšak iba v prípade

ak sa do času uvedenia tohto majetku do používania nerozhodne, že budú tvoriť súčasť obstarávacej ceny. Započítanie resp. nezapočítanie úrokov do obstarávacej ceny majetku ovplyvňuje výšku obstarávacej ceny majetku a následne počas doby používania aj výšku odpisov tohto majetku, ktorá závisí od výšky obstarávacej ceny. Taktiež toto rozhodnutie ovplyvní výšku nákladov do doby zaradenia majetku do používania, keďže v prípade nezapočítania úrokov do obstarávacej ceny, budú úroky počas tejto doby nákladovou položkou účtovnej jednotky. To, ako započítanie alebo nezapočítanie úrokov do obstarávacej ceny dlhodobého hmotného majetku ovplyvní finančnú situáciu podniku a vybrané pomerové ukazovatele, znázorňuje príklad 3.

4. Oceňovanie úbytku nakupovaných zásob rovnakého druhu

Pri spotrebe zásob sa vyskladnené zásoby oceňujú cenou, v akej boli obstarané. Pri úbytku zásob rovnakého druhu má účtovná jednotka možnosť rozhodnúť sa. Môže takéto zásoby oceniť pevne stanovenou cenou, za ktorú sa majetok obstaral, cenou zistenou váženým aritmetickým priemerom z obstarávacích cien alebo vlastných nákladov, alebo zásoby ocení spôsobom, keď prvá cena na ocenenie prírastku zásob sa použije ako prvá cena na ocenenie úbytku, t.j. použije metódu FIFO (prvý do skladu, prvý zo skladu). Vážený aritmetický priemer je potrebné počítať najmenej raz za mesiac a môžeme ho počítať dvoma spôsobmi - ako vážený aritmetický priemer priebežný alebo periodický:

vážený priemer priebežný =	materiál na sklade v Eur + posledný prírastok v Eur	(1)
	materiál na sklade v množstve + posledný prírastok v množstve	
vážený priemer periodický =	materiál na sklade na začiatku obdobia v Eur + prírastok za obdobie v Eur	(2)
	množstvo materiálu na sklade na začiatku obdobia + prírastky množstva za obdobie	

Jednotlivé metódy oceňovania zásob pri spotrebe a predaji sú uvedené vo vnútornom predpise účtovnej jednotky a majú vplyv na položky účtovnej závierky, ako na to poukážeme v príklade 2.

5. Oceňovanie zásob vytvorených vlastnou činnosťou

Zásoby vytvorené vlastnou činnosťou sú oceňované vlastnými nákladmi. Vlastné náklady pri týchto zásobách sa vyjadria buď vo svojej skutočnej výške, alebo vo výške určenej na základe operatívnych (plánových) kalkulácií, ktoré sa zostavujú podľa technickej prípravy výroby na uskutočnenie výkonov. Otázkou je, v akom rozsahu vlastné náklady do ocenenia zahrnúť. Tu vidíme priestor na uplatnenie kreatívneho účtovníctva. Náklady, ktoré sa do ocenenia zahrnú, závisia totiž od systému kalkulácií používaného podnikom.

6. Tvorba rezerv

Rezerva je záväzok predstavujúci existujúcu povinnosť účtovnej jednotky, ktorá vznikla z minulých udalostí, je pravdepodobné, že v budúcnosti zníži ekonomické úžitky účtovnej jednotky. Ak nie je známa presná výška tohto záväzku, ocení sa odhadom ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka pri zohľadnení rizík a neistôt. Rezervy sú teda záväzky s neistým časovým vymedzením alebo výškou.

Rezervy sa podľa postupov účtovania môžu tvoriť napr. na náklady súvisiace s odstránením znečistenia životného prostredia, odstránením obalov a odpadov, reklamáciami, na nevyčerpané dovolenky, vyplácanie prémie, odmien, bonusy, prebiehajúce a hroziace súdne spory, rezervy na stratové zmluvy a nevýhodné zmluvy atď.

Spôsob tvorby a používania rezerv sa uvádza vo vnútornom predpise účtovnej jednotky. Výška rezerv

vy závisí od subjektívneho odhadu hodnoty záväzku, a preto práve v oblasti rezerv má účtovná jednotka priestor pre ovplyvnenie svojho výsledku hospodárenia. Upravovať výsledok hospodárenia možno tvorbou nových rezerv, zvýšením tvorby existujúcich

rezerv, pretože tvorba rezervy sa účtuje na príslušný nákladový účet, ku ktorému záväzok prislúcha. Skresľovanie výsledku hospodárenia je možné aj tvorbou rezerv v nesprávnej výške.

I keď spomínané oblasti poskytujú podniku priestor pre kreativitu, súčasne existujú určité ustanovenia o prípustnosti zmeny metódy zobrazenia účtovných údajov, ktoré obmedzujú zneužívanie kreativity v účtovníctve. Pre zmenu bilančnej politiky sa totiž nemôže podnik rozhodnúť v akomkoľvek prípade a kedykoľvek počas účtovného obdobia. Napr. všetky zásoby rovnakého druhu musí účtovná jednotka oceňovať rovnakou metódou, podnik musí používať v jednom účtovnom období rovnaké účtovné metódy a zásady – ak sa rozhodne počas účtovného obdobia meniť metódu, musí ju používať od 1. dňa tohto účtovného obdobia. V prípade, že úver na obstaranie majetku bol získaný všeobecne a len časť tohto úveru bola využitá na obstaranie majetku, do obstarávacej ceny si môže účtovná jednotka započítať, resp. nezapočítať iba tú časť úrokov, ktorá súvisí priamo s jeho obstaraním ...

Vplyv kreatívneho účtovníctva na obraz o finančnej situácii podniku

Na modelových príkladoch sa pokúsime prezentovať vplyv niektorých vyššie uvedených možností využitia kreatívneho účtovníctva na obraz o finančnej situácii podniku, hlavne na jeho výsledok

vplyvov použijeme preto pojem „rozdiel“, nie výsledok hospodárenia.

Príklad 1 – Vplyv alternatív účtovného odpisovania dlhodobého majetku na výsledok hospodárenia

Spoločnosť obstarala stroj, ktorého obstarávacia cena je 500 tis. Eur, doprava a montáž 5 tis. Eur. Účtovne bude podnik odpisovať stroj 5 rokov.

Cena obstarania 500 000 Eur

Náklady spojené s obstaraním

(doprava, montáž) 5 000 Eur

Obstarávacia cena 505 000 Eur

Odpisy podľa jednotlivých metód odpisovania:

lineárne ročný odpis = $\frac{VC}{t}$ (3)

odpisovanie ročný odpis = $\frac{2 * VC * (t + 1 - i)}{t * (t + 1)}$ (4)

degresívne ročný odpis = $\frac{2 * VC * i}{t * (t + 1)}$ (5)

progresívne ročný odpis = $\frac{2 * VC * i}{t * (t + 1)}$ (5)

t – počet rokov odpisovania, i – rok odpisovania,

VC – vstupná cena

Pozn.: Účtovné odpisy sú mesačnou kategóriou, ale pre zjednodušenie v príklade uvádzame ročné účtovné odpisy. Taktiež v príklade nezohľadňujeme výkonovú metódu účtovného odpisovania, nakoľko tá je závislá od skutočného využitia stroja v podniku.

Tab. 5 znázorňuje vývoj odpisov a netto hodnoty stroja v jednotlivých rokoch odpisovania pri jednotlivých metódach odpisovania.

Roky odpisovania	Brutto hodnota majetku	Odpisovanie			Netto hodnota majetku		
		Lineárne	Degresívne	Progresívne	Lineárne	Degresívne	Progresívne
1	505 000	101 000	168 333	33 667	404 000	336 667	471 333
2	505 000	101 000	134 667	67 333	303 000	202 000	404 000
3	505 000	101 000	101 000	101 000	202 000	101 000	303 000
4	505 000	101 000	67 333	134 667	101 000	33 667	168 333
5	505 000	101 000	33 667	168 333	0	0	0

hospodárenia a vybrané finančné pomerové ukazovatele.

Keďže v modelových príkladoch neuvažujeme so všetkými výnosmi a nákladmi, ktoré počas účtovného obdobia ovplyvnia výsledok hospodárenia podniku, ale upriamujeme pozornosť len na porovnanie dopadu analyzovaných alternatív na výsledok hospodárenia, budeme finančnú situáciu podniku posudzovať na základe rozdielu predpokladaných tržieb 1 mil. Eur a relevantných nákladov. Pri kvantifikácii

Tab. 5 Odpisy a netto hodnota majetku podľa metódy odpisovania (všetky hodnoty sú uvedené v Eur)

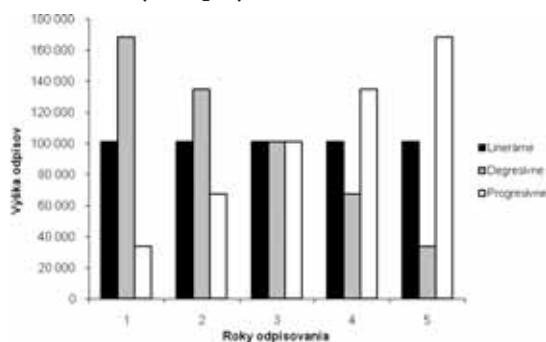
Voľba spôsobu účtovného odpisovania majetku ovplyvňuje výšku odpisov v jednotlivých rokoch odpisovania. V prípade lineárnych odpisov je ich výška počas celého obdobia rovnaká – vstupná cena je do nákladov prenášaná vždy v rovnakej výške, degresívne účtovné odpisy z roka na rok klesajú a naopak progresívne sa zasa z roka na rok zvyšujú.

Tab. 6 znázorňuje, ako odpisy v jednotlivých rokoch odpisovania ovplyvnia finančnú situáciu podniku. Prehľadnejšie zobrazenie vývoja výšky ročných odpisov a rozdielu zobrazujú obr. 4 a obr. 5.

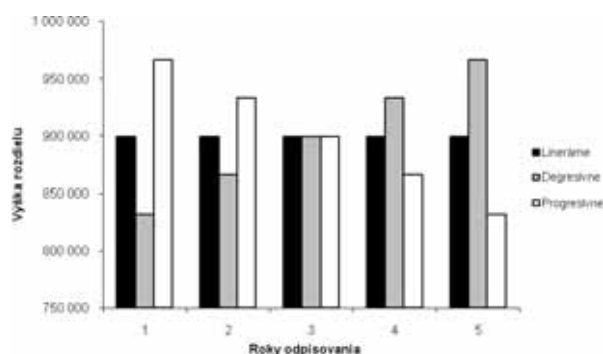
Roky odpisovania	Predpokladané tržby	Náklady - odpisy			Rozdiel		
		Lineárne	Progresívne	Degresívne	Lineárne	Progresívne	Degresívne
1	1 000 000	101 000	168 333	33 667	899 000	831 667	966 333
2	1 000 000	101 000	134 667	67 333	899 000	865 333	932 667
3	1 000 000	101 000	101 000	101 000	899 000	899 000	899 000
4	1 000 000	101 000	67 333	134 667	899 000	932 667	865 333
5	1 000 000	101 000	33 667	168 333	899 000	966 333	831 667

Tab. 6 Prehľad nákladov a rozdielu pri jednotlivých metódach obstarávania (všetky hodnoty sú uvedené v Eur)

Obr. 4 Náklady (odpisy)

Obr. 5 Výška rozdielu podľa metódy odpisovania pri predpokladaných tržbách 1 mil. Eur

Lineárne odpisy sú vhodné pre podnik, ktorý si chce náklady vo forme odpisov rozložiť rovnomerne počas doby používania majetku. Progresívne sú výhodnejšie v prípade, kedy dochádza k opotrebeniu majetku na začiatku doby používania. Podnik na začiatku doby používania bude vykazovať vyššie hodnoty odpisov, čím si zabezpečí rýchlejšie zhromažďovanie finančných prostriedkov na modernizáciu, obnovu majetku. Degresívne odpisovanie je výhod-

né pre podnik, ak chce vykazovať na začiatku doby používania vyšší rozdiel (t.j. nižšie náklady) a predpokladá, že v budúcnosti vyššie náklady vo forme odpisov závažne neovplyvnia jeho finančnú situáciu.

Príklad 2 – Vplyv alternatív oceňovania nakupovaných zásob rovnakého druhu pri ich spotrebe na výsledok hospodárenia

Spoločnosť nakupuje materiál (tlačiarenský papier) od viacerých dodávateľov. V mesiaci február 2010 bola počiatočná zásoba 100 ks balíkov papiera po 2,80 Eur. Uskutočnené nákupy a výdaje materiálu v mesiaci február sú chronologicky usporiadané v tab. 2.

	ks	Eur/balík	Hodnota zásob (Eur)
1. 2. Počiatočná zásoba	100	2,8	280
3. 2. Nákup	550	2,82	1 551
5. 2. Nákup	500	2,95	1 475
8. 2. Výdaj	700	-	-
15. 2. Nákup	600	2,95	1 770
26. 2. Výdaj	650	-	-

Tab. 2 Nákupy a výdaje materiálu v mesiaci február

Tab. 3 znázorňuje ocenenie úbytku zásob podľa metódy FIFO a podľa aritmetického váženého priemeru periodického a priebežného. Taktiež sú v tabuľke uvedené celkové náklady a stav zásob na konci mesiaca február.

	Metóda FIFO	Vážený priemer priebežný	Vážený priemer periodický
Výdaj 8.2. = 700 ks	1978,50	2009,00	1995,00
Výdaj 26.2. = 650 ks	1917,50	1898,00	1852,50
Celkové náklady v mesiaci február	3896,00	3907,00	3847,50
Stav zásob na konci februára	1180,00	1169,00	1228,50

Tab. 3 Oceňovanie výdaja zásob podľa jednotlivých metód (všetky hodnoty sú uvedené v Eur)

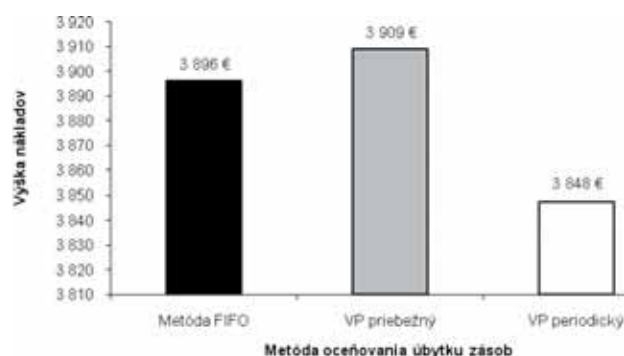
Vyskladnenie zásob sa účtuje do spotreby. Pri každej metóde ocenenia zásob pri ich vyskladnení sa výška ocenenia výdaja zásob odlišuje. Taktiež je potrebné uviesť, že okrem nákladov metóda ocenenia zásob pri ich vyskladnení ovplyvní i samotnú výšku zásob vykazovanú v súvahe. Čím vyššie ocenenie zásob pri ich vyskladnení, tým nižšia hodnota zásob vykazovaná v súvahe.

Vývoj nákladov a rozdielu pri predpokladaných tržbách znázorňuje tab. 4. Náklady a rozdiel sú graficky znázornené na obr. 2 a obr. 3.

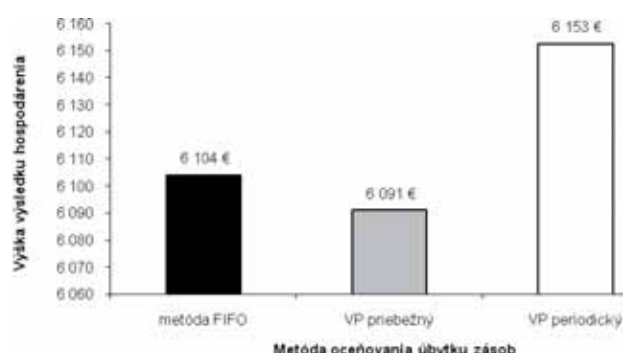
Tab. 4 Prehľad nákladov a rozdielu pri jednotlivých metódach oceňovania výdaja zásob (všetky hodnoty sú uvedené v Eur)

Predpokladané tržby	Celkové náklady podľa metódy ocenenia			Rozdiel		
	Metóda FIFO	Vážený priemer priebežný	Vážený priemer periodický	Metóda FIFO	Vážený priemer priebežný	Vážený priemer periodický
1 000 000	3 896	3 909	3 848	6 104	6 091	6 153

Obr. 2 Celkové náklady

Obr. 3 Rozdiel spotreby materiálu pri predpokladaných tržbách 1 mil. Eur

V prípade podniku, ktorý chce v najbližšom období znížiť svoje náklady a predpokladá, že ceny

nakupovaných zásob porastú, je najvýhodnejšia metóda váženého priemeru periodického.

Príklad 3 – Vplyv rozhodnutia o možnosti kapitalizácie úrokov do obstarávacej ceny dlhodobého hmotného majetku na výsledok hospodárenia

Spoločnosť sa rozhodla obstaráť budovu za 6 mil. Eur. Doba výstavby budovy bude 2 roky. Spoločnosť si na financovanie výstavby zobrala úver z banky v hodnote 4 mil. Eur s ročnou úrokovou sadzbou 5%, ktorý bude splácať 20 rokov. Spoločnosť bude budovu účtovne odpisovať rovnomerne 30 rokov.

Účtovná jednotka sa môže pred uvedením budovy do používania rozhodnúť, či bude alebo nebude úroky z úverov do doby zavedenia majetku do pou-

žívania započítavať do obstarávacej ceny budovy. Prípad, kedy sa podnik rozhodne zahrnúť do obstarávacej ceny úroky z úverov do doby zaradenia majetku do používania, zobrazuje alternatíva 1. Alternatíva 2 vykresľuje prípad, kedy úroky z úverov nebudú súčasťou obstarávacej ceny budovy a podnik ich aj v dobe výstavby majetku zahrnie do nákladov.

Tab. 7 Určenie obstarávacej ceny budovy

	Alternatíva 1	Alternatíva 2
cena obstarania + náklady na obstaranie	6 000 000	6 000 000
úroky z úverov do doby uvedenia budovy do používania	390 000	390 000
obstarávacia cena	6 390 000	6 000 000

V tab. 8 uvádzame prehľad výšky splátok úveru, zaplatených úrokov a odpisov len za prvé 3 roky ako časový výsek zo splátkového kalendára a odpisového plánu. Prvé 2 roky sú roky výstavby budovy a tretí rok je rok, kedy je už budova uvedená do používania.

Tab. 8 Výška splátok úveru a odpisov (všetky hodnoty sú uvedené v Eur)

Obdobie	Stav úveru	Splátkový kalendár			Odpisový plán	
		Ročné splátky úveru	Úrok	Úrok+splátka	Alternatíva 1	Alternatíva 2
1	4 000 000	200 000	200 000	400 000	0	0
2	3 800 000	200 000	190 000	390 000	0	0
3	3 600 000	200 000	180 000	380 000	213 000	200 000

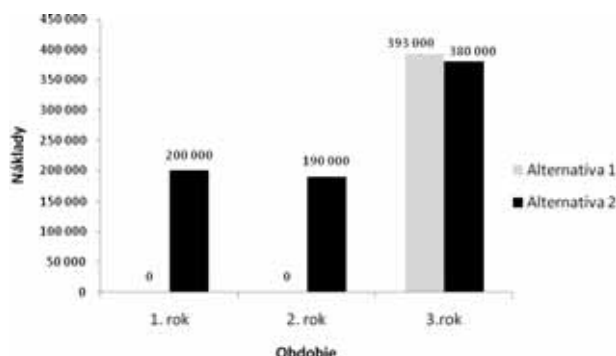
Tab. 9 znázorňuje, ako náklady (odpisy a úroky) v každej z alternatív ovplyvňujú rozdiel. Graficky sú náklady a rozdiel v jednotlivých rokoch znázornené na obr. 6 a obr. 7.

Tab. 9 Vplyv odpisov a úrokov na rozdiel (všetky hodnoty sú uvedené v Eur)

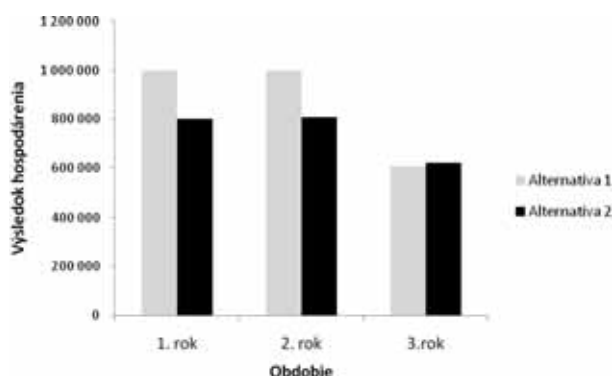
Za najpoužívanějšíu metódu na meranie a posudzovanie finančnej výkonnosti podniku môžeme považovať finančné pomerové ukazovatele, ktoré majú dobrú vypovedaciu schopnosť vzhľadom ku skúmanej ekonomickej realite. Pre nami namodelovaný príklad sme vybrali také finančné pomerové ukazo-

Obdobie	Predpokladané tržby	Náklady, ktoré ovplyvnia rozdiel				Rozdiel	
		Alternatíva 1		Alternatíva 2		Alternatíva 1	Alternatíva 2
		Odpisy	Úroky	Odpisy	Úroky		
1. rok (výstavba)	1 000 000	0	0	0	200 000	1 000 000	800 000
2. rok (výstavba)	1 000 000	0	0	0	190 000	1 000 000	810 000
3. rok (uvedenie do používania)	1 000 000	213 000	180 000	200 000	180 000	607 000	620 000

Obr. 6 Náklady, ktoré ovplyvnia rozdiel

Obr. 7 Rozdiel pri zohľadnení nákladov (úrokov a odpisov) a predpokladaných tržieb

vatele, ktorých hodnotu ovplyvňujú údaje využívané v príklade, i keď môžu byť považované za netradičné. Tab. 10 teda zobrazuje vybrané finančné ukazovatele, na ktorých hodnotu vplývajú odpisy, úroky, hodnota majetku a tržby dosiahnuté v jednotlivých rokoch sledovaného obdobia.

Ukazovatele	Alternatíva 1			Alternatíva 2		
	1. rok	2. rok	3. rok	1. rok	2. rok	3. rok
Rentabilita tržieb (rozdiel/tržby)	1,000	1,000	0,607	0,800	0,810	0,620
Ukazovateľ využitia majetku (tržby/zostatková cena majetku)	-	-	0,162	-	-	0,172
Odpisová nákladovosť (odpisy/tržby)	-	-	0,213	-	-	0,200
Úroková nákladovosť (úroky/tržby)	-	-	0,180	0,200	0,190	0,180

Tab. 10 Vybrané finančné ukazovatele podniku

Pozn.: Ukazovateľ využitia majetku je vypočítaný

iba v 3. roku, pretože až vtedy je budova zaradená do používania a poznáme jej skutočnú hodnotu. Tiež odpisová nákladovosť bude vyjadrená iba za 3. rok, pretože až vtedy sa budova začne odpisovať. Ukazovateľ úrokovej nákladovosti sa nevyčísľuje v alternatíve 1 v prvých dvoch rokoch, pretože spoločnosť úroky nepovažuje za nákladovú položku počas doby výstavby, úroky sa kapitalizujú do obstarávacej ceny majetku.

Z hľadiska vplyvu na finančnú situáciu podniku sa javí ako pozitívnejšia alternatíva 1 pre tie podniky, ktoré chcú počas rokov výstavby vykazovať nižšie náklady a vyššie rentability, nakoľko z modelového príkladu vyplýva, že rozdiel, na základe ktorého je posudzovaná finančná situácia podniku, neovplyvňujú žiadne náklady. Po uvedení majetku do používania sa ale musí podnik pripraviť na vyššie hodnoty odpisov, nakoľko obstarávacia cena majetku je vyššia vďaka započítaniu úrokov z úverov do obstarávacej ceny majetku, z ktorej sa vyčísľujú hodnoty odpisov.

Alternatíva 2 je zasa výhodnejšia v situácii, keď si podnik môže vďaka dobrej finančnej situácii počas výstavby dovoliť vykazovať vyššie hodnoty nákladov (do nákladov, ktoré ovplyvňujú rozdiel, sa premietnu úroky z úverov, ktoré neboli započítané do obstarávacej ceny). Následne, po uvedení majetku do používania, sa hodnoty nákladov týchto podnikov znížia, a to vplyvom nižších hodnôt odpisov (obstarávacia cena majetku, od ktorej sa práve odvíjajú hodnoty odpisov, bude nižšia vďaka nezapočítaniu úrokov z úverov do obstarávacej ceny majetku).

Podnik, ktorý si zvolí alternatívu 1, bude počas rokov výstavby dosahovať vyššie hodnoty rentability,

ktoré sú spôsobené vyššou hodnotou rozdielu. Avšak následne počas doby používania bude takýto podnik dosahovať nižšie hodnoty ako rentability tržieb, tak i využitia majetku. Naopak v alternatíve 2, i keď počas rokov výstavby bude rentabilita tržieb podniku nižšia, ale následne po zaradení majetku do používania, bude hodnota tohto ukazovateľa priaznivejšia a tiež obraz o využívaní majetku bude priaznivejší.

Kreatívne účtovníctvo môžeme definovať ako prístup, ktorý umožňuje účelové skreslenie ekonomického stavu podniku zobrazeného v účtovníctve. Účtovný systém v Slovenskej republike, hoci je regulovaný pomocou legislatívnych noriem, poskytuje účtovnej jednotke vedúcej podvojné účtovníctvo určitý priestor, v rámci ktorého môže ovplyvniť obraz o finančnej situácii podniku. Identifikovali a predstavili sme oblasť zaradenia majetku vzhľadom na dobu používania a ocenenia tohto majetku, oblasť účtovného odpisovania dlhodobého majetku, kapitalizácie úrokov do obstarávacej ceny dlhodobého majetku, oceňovania úbytku naku-povaných zásob rovnakého druhu, oceňovania zásob vytvorených vlastnou činnosťou a oblasť tvorby rezerv. V článku sme na modelových príkladoch preukázali, že alternatívnosť účtovného riešenia môže ovplyvniť výsledok hospodárenia podniku, ktorý je prezentovaný externým a interným používateľom účtovnej závierky a vybrané finančné pomery ukazovateľa, na základe ktorých býva podnik bežne hodnotený.

*Autorkou článku je Ing. Andrea Drozdová,
Ústav priemyselného inžinierstva, manažmentu
a kvality Materiálovotechnologická fakulta so sídlom
v Trnave, STU v Bratislave*

Literatúra

1. AMAT, O., BLAKE, J., DOWD, J. *The Ethics of Creative Accounting*. In Economics Working Papers from Department of Economics and Business, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, Spain: 1999, Dostupný na internete: <<http://www.econ.upf.edu/docs/papers/downloads/349.pdf>>
2. MIHÁLEKOVÁ, A. *Kreatívne účtovníctvo a možnosti jeho detekcie*. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a auditorstva, 2009. 66 s., diplomová práca
3. ŠLOSÁROVÁ, A. a kol. *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava: Iura Edition, 2006. 478 s., ISBN 80-8078-070-6
4. Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve
5. <http://www.creativeaccounting.net/>
6. <http://www.ef.umb.sk/upload/predmet/1006/Bilancná%20politika%20verzus%20kreatívne%20účtovníctvo.ppt>

Ako bude vyzerat' obchodovanie s emisnými kvótami po roku 2012

Radoslav Jonáš

Úvod, cieľ a základné princípy novej úpravy obchodovania s emisnými kvótami na úrovni EÚ a na úrovni členského štátu počas tretieho obchodovacieho obdobia 2013-2020

V roku 1992 bol v Rio de Janiero prijatý Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (dohovor) ako základný právny nástroj na riešenie otázky zníženia a stabilizácie koncentrácie skleníkových plynov v atmosfére. Pre Slovenskú republiku nadobudol dohovor platnosť v novembri 1994.

V roku 1997 bol podpísaný Kjótsky protokol (protokol) v snahe mobilizovať úsilie krajín pri plnení cieľov dohovoru. Slovenská republika ratifikovala protokol v máji 2002. Účinnosť nadobudol protokol v roku 2005 po splnení podmienok definovaných v článku 25. Protokol definuje redukčné ciele krajín prílohy I k dohovoru na obdobie 2008-2012 a súčasne umožňuje využívanie tzv. flexibilných mechanizmov pri ich plnení s cieľom dosiahnuť zníženie emisií skleníkových plynov nákladovo efektívnym spôsobom. Mechanizmus obchodovania s emisnými kvótami¹, ktorým sa stanoví emisný strop (prostredníctvom vydania obmedzeného množstva emisných kvót) a následné prerozdelenie stranám dohovoru (štátom) – teda tzv. Cap and Trade, je jedným z troch flexibilných mechanizmov², ktorými sa dosahuje cieľ obmedzenia tvorby a zníženia vypúšťaných skleníkových plynov

Európska únia zaviedla tento systém na úrovni člen-

ských štátov tak, že prostredníctvom národných alokačných plánov boli výrobným firmám, ktoré vypúšťajú skleníkové plyny, pridelené emisné kvóty a zároveň sa zaviedla povinnosť každoročne ich vrátiť štátu v množstve rovnajúcom sa množstvu vypustených emisií skleníkových plynov. Tento mechanizmus sa volá EU ETS (European Union Emission Trading System) a emisné kvóty v rámci tohto systému majú označenie EUA (European Union Allowance). EU ETS je jedným z kľúčových nástrojov, ktorými sa Európska únia snaží dosiahnuť zníženie emisií skleníkových plynov, ku ktorému sa podľa Kjótskeho protokolu zaviazala

Obchodovanie s emisnými kvótami je na Slovensku zavedené už od roku 2005, pričom v rokoch 2005-7 boli emisné kvóty firmám pridelené podľa NAP I.³ a v rokoch 2008-12 podľa NAP II. Obe obdobia sú charakteristické pomerne vysokou nadalokáciou (v roku 2008 bolo pridelené firmám právo vypustiť 32 166 094 ton CO₂ a vypustené bolo 25 335 380 ton CO₂, čo predstavuje 27 % nadalokáciu a v roku 2009 to bolo 32 140 581 ton CO₂ a 21 532 555 ton CO₂, čo predstavuje až 49 % nadalokáciu). Tento stav je spôsobený viacerými faktormi, okrem iných i poklesom výroby v dôsledku ekonomickej krízy. Viacero podnikov predajom prebytočných emisných kvót získava značné finančné prostriedky, ktoré používa na rôzne účely. Vzhľadom na to, že ku nadmernému prideleniu došlo aj v iných krajinách EÚ, bilancia ponuky a dopytu nevytvorila dostatočný tlak na to, aby sa naplňovala základná myšlienka cap&trade mechanizmu, teda cieľové investície získaných finančných zdrojov do ekologizácie zdroja s cieľom ďalšie-

¹ Emisná kvóta je právo vypustiť jednu tonu CO₂ alebo také množstvo iného skleníkového plynu, ktoré má rovnaký potenciál otepľovania ako 1 tona CO₂

² Ďalšími dvomi sú JI (Joint Implementation) a CDM (Clean Development Mechanism) projekty

³ Národný alokačný plán

ho zníženia emisií. Treba si však uvedomiť jednu vec. Tento stav je dočasný a to do konca roka 2012. Preto určite existujú prípady, kedy si podniky ponechávajú časť ušetrených kvót na obdobie po roku 2012 ako rezervu pre prípad bezodplatnej alokácie zo strany štátu, ktorá nepokryje ich reálne emisie.

Po roku 2012 sa rozsah, pokrytie (z hľadiska skleníkových plynov), ale aj princípy pridelovania emisných kvót menia. Cieľom tohto článku je priblížiť hlavné pripravované zmeny novej schémy obchodovania s emisnými kvótami. Tento článok je úvodným v sérii článkov, v ktorých sa pracovníci odboru obchodovania s emisnými kvótami MŽP SR budú snažiť podrobnejšie priblížiť čitateľom nasledovné čiasťkové oblasti: aukcie (*dražby*) *emisných kvót*, *pravidlá pre leteckú dopravu*, *referenčné úrovne pre bezplatné pridelovanie emisných kvót (benchmarky)*, *pravidlá pridelovania emisných kvót*, *sektory ohrozené únikom uhlíka*, *pravidlá pre výrobcov elektrickej energie a pre teplárenský sektor*, *pripravovaná nová legislatívna úprava v SR*.

Rámcový prehľad nových sektorov a nových plynov zaradených do schémy obchodovania po r. 2012

Po roku 2012 sa do schémy obchodovania s emisnými kvótami zapoja okrem súčasných účastníkov aj spoločnosti, ktoré vyvíjajú nasledovné činnosti (niektoré z nich sú viazané na prekročenie určitej hranice tepelného príkonu alebo výrobnnej kapacity):

výroba hliníka, výroba alebo spracovanie neželezných kovov, výroba izolačného materiálu z minerálnej vlny, sušenie alebo kalcinácia sádrovca alebo výroba sadrokartónu, priemyselná výroba sadzí, výroba kyseliny dusičnej, kyseliny adipovej, glyoxalu, kyseliny 2-oxoetánovej, amoniaku, veľkoobjemová výroba organických chemikálií krakovaním, reformovaním, čiastočnou alebo celkovou oxidáciou, výroba vodíka, syntetického plynu, uhličitanu sodného (Na_2CO_3) a hydrogénuhličitanu sodného (NaHCO_3). To v podstate znamená, že do schémy obchodovania sa okrem CO_2 zahrnú aj ďalšie dva skleníkové plyny, N_2O (oxid dusný z výroby kyseliny dusičnej a iných organických chemikálií) a PFC (plnofluorované uhľovodíky, z výroby primárneho hliníka)

Od roku 2011 sa do schémy zapoja aj komerční prevádzkovatelia leteckej dopravy.

Rozdelenie sektorov na sektory ohrozené únikom uhlíka, ostatné sektory a výrobcov elektrickej energie.

Priemyselné odvetvia, ktoré budú zaradené do schémy obchodovania s emisnými kvótami sa budú členíť podľa výšky bezplatnej alokácie na tri základné skupiny: odvetvia ohrozené únikom uhlíka, odvetvia, ktoré nie sú ohrozené únikom uhlíka a výrobcovia elektrickej energie. Ohrozenie únikom uhlíka je stav, keď spoločnosť vyrábajúca určitý produkt môže zvažovať presun výroby do krajiny mimo zóny obchodovania s emisnými kvótami a tým sa vyhnúť vysokým nákladom na kúpu emisných kvót. Sektory ohrozené únikom uhlíka sú definované na základe NACE⁴ kódov a SK PRODCOM⁵ kódov v Rozhodnutí Komisie 2010/2/EÚ, ktorým sa určuje zoznam odvetví a pododvetví, ktoré sa považujú za odvetvia a pododvetvia, ktoré čelia vysokému riziku úniku uhlíka⁶. Prakticky sú to všetky spoločnosti v súčasnosti zapojené do schémy obchodovania s emisnými kvótami, ktoré vyrábajú určitý produkt. Teplárne a zariadenia na zachytávanie, prepravu a uskladnenie CO_2 patria do odvetví, ktoré nie sú ohrozené únikom uhlíka. Toto rozdelenie má ten význam, že firmy patriace do odvetví ohrozených únikom uhlíka dostanú v r. 2013 100% kvót na úrovni referenčnej úrovne (benchmark) zdarma, firmy patriace do odvetví, ktoré nie sú ohrozené únikom uhlíka, dostanú v r. 2013 80% (a každý ďalší rok o 7,145% menej až na úroveň 30 % v r. 2020) kvót na úrovni referenčnej úrovne (benchmark) zdarma a výrobcovia elektrickej energie nedostanú od r. 2013 žiadne kvóty zdarma. V tejto súvislosti je podstatná definícia výrobcu elektrickej energie na účely pridelovania emisných kvót.

Základné pravidlá platiace pre leteckú dopravu

Začlenenie komerčnej leteckej dopravy do schémy obchodovania s emisnými kvótami je upravené v Smernici Európskeho parlamentu a Rady 2008/101/ES (novela základnej smernice 2003/87/ES). Od začiatku roku 2012, teda o jeden rok skôr, ako sa do schémy obchodovania zapoja nové priemyselné odvetvia, sa do schémy povinne zapoja aj prevádzkovatelia leteckej komerčnej dopravy. Na Slovensku po krachu viacerých leteckých spoločností,

⁴ Z franc. Nomenclature des activités économiques dans la Communauté Européenne

⁵ Z angl. Products of the European Community

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:001:0010:0018:SK:PDF>

ktoré mali sídlo na území SR, nejde o veľký počet spoločností. V prípade leteckých spoločností, ktoré prevádzkujú leteckú dopravu na Slovensku, ale sídlo spoločnosti je v inom členskom štáte (napr. Austrian Airlines, ČSA, LOT), sú tieto spoločnosti povinným účastníkom schémy obchodovania v štáte sídla spoločnosti. Leteckým spoločnostiam sa budú vydávať osobitné kvóty tzv. EUAA (European Union Aviation Allowances) vo výške 97% resp. 95% ich historických emisií. Kvóty sa budú prideľovať vo výške 85% bezodplatne a 15% na aukcii. Letecká spoločnosť má okrem povinnosti podávať hlásenia a vracat kvóty do registra aj povinnosť mať schválený monitorovací plán. Ako prvostupňový orgán štátnej správy je MŽP SR. V prípade porušenia povinností vyplývajúcich z právnych predpisov a na základe žiadosti kompetentného orgánu členského štátu má Európska Komisia právo vydať zákaz prevádzky leteckej spoločnosti. Pre oblasti schvaľovania monitorovacích plánov, aplikácie príručky pre monitorovanie a podávanie správ, overovania, výpočtov emisných kvót a tvorby NAP sú potrebné údaje o leteckých prepravcoch. Tieto bude na zmluvnom základe poskytovať Eurocontrol⁷ v rámci ETS SF (Emission Trading Scheme Support Facility).

Spôsob stanovenia množstva kvót na rok 2013, význam a použitie lineárneho redukčného koeficienta a jednotného medziodvetvového korekčného faktora.

Kvóty, ktoré spoločnosti v roku 2012 nevrátia a nepredajú, bude možné preniesť do ďalšieho obchodovacieho obdobia a použiť ich v ňom (úprava v pripravovanej novele zákona). Okrem toho vydá Komisia pre rok 2013 nové kvóty v presne stanovenom množstve pre každú členskú krajinu. Toto množstvo vychádza z množstva kvót vydaných pre druhé obchodovacie obdobie (2008-2012) a následne navýšené o kvóty, ktoré budú potrebné pre nových účastníkov schémy z existujúcich aj nových odvetví. Každá členská krajina má na tento účel povinnosť nahlásiť Komisii do 30.6.2010 množstvo kvót, ktoré budú noví účastníci potrebovať a Komisia o toto množstvo počet kvót z obdobia 2008-2012 navýši. Odbor obchodovania s emisnými kvótami preto písomne oslovil pomerne veľkú skupinu potenciálnych nových účastníkov schémy obchodovania s cieľom zistiť požadované údaje tak, aby bolo pre rok 2013 vydané primerané množstvo kvót. Takto vypočítané množstvo sa zníži o lineárny koeficient 1,74% každý rok

počnúc od roku 2010, to znamená, že pre rok 2013 sa množstvo kvót stanovené Komisiou zníži trikrát o tento koeficient, t.j. o 5,22%. Týmto koeficientom sa bude vydané množstvo kvót každoročne znižovať až do roku 2020, t.j. celkovo o 17,4%. V prípade, že by celkové množstvo kvót, ktoré sa majú prideliť bezplatne (vypočítané na základe referenčných úrovní (benchmarkov) a alternatívnych metód bezplatného prideľovania) presiahlo množstvo kvót, ktoré EÚ vydá na príslušný rok (2013 - 2020), zredukuje sa celkové množstvo kvót, ktoré sa majú prideliť bezplatne na úrovni EÚ na úroveň vydaných kvót prostredníctvom tzv. jednotného medziodvetvového korekčného faktora. Inými slovami to znamená, že vypočítaná alokácia na každú firmu sa v takomto prípade bude redukovať vyššie uvedeným faktorom. Predpokladáme však, že k takejto situácii nepríde v prvých rokoch obchodovacieho obdobia 2013-2020.

Referenčné úrovne (benchmarky) a pravidlá pre bezodplatné prideľovanie emisných kvót

Prvé dve obchodovateľné obdobia (2005-7, 2008-12) sú charakteristické tým, že sa firmám prideľovali emisné kvóty bezodplatne na základe ich historických emisií. Ako nástroj tohto prideľovania slúži národný alokačný plán, ktorý definuje, koľko ktorá spoločnosť v definovanom období dostane emisných kvót. Tento spôsob sa v anglickej odbornej literatúre volá „grandfathering“ a sám osebe nie je motivujúci k znižovaniu emisií skleníkových plynov. Od roku 2013 bude platiť nový spôsob prideľovania kvót, ktorý je opísaný v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2009/29/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/87/ES s cieľom zlepšiť a rozšíriť schému Spoločenstva na obchodovanie s emisnými kvótami skleníkových plynov⁸, pričom hlavná zmena je v tom, že kvóty sa budú prideľovať na základe množstva vyrobených výrobkov. Aby sa takýto princíp dostal reálne do praxe, bolo potrebné určiť množstvá skleníkových plynov (hlavne CO₂), ktoré sú emitované pri výrobe jednej jednotky výrobku. Ide o takzvané referenčné úrovne (angl. benchmarky), ktoré určujú koľko kvót sa pridelí napríklad na tonu vyrobeného cementu. Tieto referenčné úrovne sú navrhnuté a v súčasnosti sa o nich diskutuje pre všetky výrobné sektory zapojené do schémy obchodovania s emisnými kvótami. Samozrejme existujú prípady ekonomických činností, na ktoré nie je možné uplatniť metódu prideľova-

⁷ Európska organizácia pre bezpečnosť leteckej dopravy

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0063:0087:SK:PDF>

nia založenú na výrobe výrobkov, napr. je to u teplární, kompresorových staníc, prípadne u emisií vznikajúcich z výrobného procesu. V týchto prípadoch sa nebudú uplatňovať produktové referenčné úrovne (benchmarky), ale alternatívne metódy pridelovania, a to sú referenčná úroveň (benchmark) pre teplo, referenčná úroveň (benchmark) pre spotrebu paliva a pridelovanie emisných kvót na základe reálnych emisií v minulosti (grandfathering). Právny predpis (nariadenie alebo rozhodnutie), ktorý bude stanovovať hodnoty referenčných úrovní pre jednotlivé odvetvia, vydá Európska Komisia do konca roka 2010.

Spôsob, akým sa budú bezplatne emisné kvóty prideľovať, bude stanovený v tzv. pravidlách pridelovania (Allocation Rules), ktoré budú obsahovať podrobnú metodiku výpočtu pre jednotlivé prípady. Právny predpis (nariadenie alebo rozhodnutie), ktorým sa tieto pravidlá pridelovania stanovia (pravdepodobne spolu s referenčnými úrovňami), vydá Európska Komisia do konca roka 2010.

Aukcie a ich význam

Emisné kvóty, ktoré spoločnosti nedostanú zdarma a ktoré budú musieť vrátiť do registra kvót po overení emisnej správy si spoločnosti budú môcť kúpiť na aukciách (dražbách, burzách). Už v súčasnosti funguje viacero aukcií, napr. Bluenext, Komoditná burza Bratislava, ktoré sú organizované súkromným sektorom a na ktorých sa predávajú hlavne kvóty, ktorých držiteľmi sú súkromné spoločnosti. Vzhľadom na to, že sa očakáva významný nárast kvót, ktoré sa budú kupovať na aukciách od štátov, upravila EÚ túto problematiku v samostatnom nariadení, ktorého konečné schválenie sa očakáva na jeseň 2010 (Nariadenie Komisie o harmonograme, správe a iných aspektoch obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov formou aukcie podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve), v ktorom sa ustanovuje centrálna aukčná platforma (európska aukcia). Na tejto aukcii budú predávať emisné kvóty (EUA) členské štáty EÚ. Táto aukčná platforma bude fungovať ako primárna aukcia a aukcie organizované súkromným sektorom budú sekundárne aukcie. Okrem centrálnej aukčnej platformy otvorenej pre všetky členské štáty je umožnené vytvoriť si aj národnú aukčnú platformu (tiež primárna aukcia). Túto možnosť zrejme využijú tie členské štáty, ktoré už investovali prostriedky do vybudovania týchto systémov

(Veľká Británia, Nemecko, Španielsko). Aukcie sa v testovacej forme spustia už v roku 2011 pre leteckých prepravcov a ako tzv. skoré aukcie.

Vybrané časti z praktickej interpretácie prílohy 1 Smernice 2009/29/ES.

Smernica 2009/29/ES okrem iného mení a dopĺňa Prílohu 1 smernice 2003/87/ES⁹. Príloha 1 určuje činnosti a plyny, ktoré do schémy patria, resp. budú patriť od r. 2013. Na základe praktických skúseností s doterajším uplatňovaním v praxi a za účelom vysvetlenia nejasností vydala Komisia Príručku k interpretácii tejto prílohy. Obsah príručky sa týka definície hraníc prevádzky, prahovej hodnoty tepelného príkonu 20 MW na účely posúdenia, či zariadenie je zaradené do schémy obchodovania alebo nie (u činností, kde sa takáto prahová hodnota posudzuje) a vysvetlenia pojmov: stacionárne zariadenie, zariadenie na testovanie a výskum, spaľovanie a palivo, spoluspaľovanie a spaľovanie odpadov, kapacita zariadenia. Príručka v závere bližšie stanovuje pravidlá v prípade využívania biomasy a použitie agregáčného pravidla pri posudzovaní kapacity.

Stručný prehľad novely zákona NR SR č. 572/2004 Z.z. o obchodovaní s emisnými kvótami.

Odbor obchodovania s emisnými kvótami pripravil novelu zákona NR SR č. 572/2004 Z.z. o obchodovaní s emisnými kvótami, ktorý by mal byť v priebehu jesene postúpený do Národnej rady. Jedným z hlavných dôvodov novely zákona je transpozícia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/101/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/87/ES s cieľom začleniť činnosť leteckej dopravy do systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v rámci Spoločenstva (t.j. zapojenie komerčnej leteckej dopravy do schémy obchodovania). Zo Smernice 2009/29/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/87/ES sa do zákona preberajú nové činnosti a nové skleníkové plyny a povinnosť budúcich účastníkov schémy poskytnúť štátnej správe relevantné údaje potrebné pre fungovanie schémy. Ďalším z hlavných dôvodov novely zákona je zrušenie schémy obchodovania s kvótami skleníkových plynov pre povinných účastníkov podľa tabuľky B prílohy č.

⁹ Smernica 2003/87/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 2003, o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v spoločenstve, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ESText s významom pre EHP, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:07:32003L0087:SK:PDF>

1 zákona z toho dôvodu, že tento mechanizmus sa nikdy do praxe nezaviedol a pre malé firmy znamená zbytočnú administratívnu záťaž a v súčasnom období aj problémy speňažiť AAU jednotky, ktoré by im prípadne v malých množstvách po vrátení na účet SR zostali. Ak však spoločnosť bude mať napriek týmto skutočnostiam záujem byť účastníkom schémy, môže mať status dobrovoľného účastníka. Pri tejto príležitosti sa zavádzajú ďalšie drobné zmeny, ktorých potreba vyplynula z aplikačnej praxe.

Záver

Z vyššie uvedeného vyplýva, že téma zmeny klímy a obchodovania s emisnými kvótami ako jedného z jej troch flexibilných mechanizmov je vysoko aktuálna a v súčasnosti sa veľmi dynamicky vyvíja. Už dnes má, a aj v budúcnosti bude mať podstatné ekonomické implikácie tak na výrobné súkromné spoločnosti, ako aj na štát. Možno predpokladať, že náklady spojené s emisiami skleníkových plynov

sa premietnu do cien elektrickej energie a do cien tepla aj pre domácnosti. Práve schéma obchodovania má motivovať výrobné spoločnosti k zavádzaniu progresívnych nízkouhlíkových technológií a týmto spôsobom znížiť emisie skleníkových plynov. Konečná podoba referenčných úrovní a pravidiel prideľovania nám dajú odpoveď na otázku, koľko kvót firma dostane od štátu zdarma a koľko kvót si bude musieť dokúpiť na aukcii. Regulácia zo strany štátu sa deje prostredníctvom právnych predpisov SR (zákony a ich vykonávacie predpisy) ako aj prostredníctvom priamo aplikovateľných právnych predpisov EÚ (nariadenia a rozhodnutia).

*Autorom článku je Ing. Radoslav Jonáš,
riaditeľ odboru obchodovania s emisnými kvótami
Ministerstvo životného prostredia SR*

Literatúra:

1. Smernica 2003/87/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 2003, o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ESText s významom pre EHP
2. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/29/ES z 23. apríla 2009, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/87/ES s cieľom zlepšiť a rozšíriť schému Spoločenstva na obchodovanie s emisnými kvótami skleníkových plynov
3. Smernici Európskeho parlamentu a Rady 2008/101/ES
4. Rozhodnutie Komisie 2010/2/EÚ, ktorým sa určuje zoznam odvetví a pododvetví, ktoré sa považujú za odvetvia a pododvetvia, ktoré čelia vysokému riziku úniku uhlíka
5. Dokument D009287/03 - Návrh Nariadenia Komisie (EÚ) o harmonograme, správe, a iných aspektoch obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov formou aukcie, podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve
6. Príručka k interpretácii Prílohy I Smernice 2003/87/ES
7. Návrh pravidiel prideľovania emisných kvót
8. Zákon č. 572/2004 o obchodovaní s emisnými kvótami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
9. Národný alokačný plán I a II

Partnerstvá (Joint Ventures) ako nástroj rozvoja počas krízy

Ján Hurban

Spoločnosti v dnešných časoch prechádzajú obdobím obrovských tlakov z rôznych strán. Moria sa s nízkym odbytom a poklesom cien svojich výrobkov, so skracovaním splatností od svojich dodávateľov, neochotou a konzervatívnejším prístupom bánk.

Všetok ten tlak, snaha o prežitie alebo rast núti spoločnosti uvažovať nad rámec bežných stratégií, akými sú utlmenie výroby alebo naopak investície do novej výroby, prípadne pohltienie konkurencie. Každá z nich sa však stretáva s nejakými nevýhodami alebo ťažkosťami. Utlmenie výroby znamená stratu príjmov a riziko vyššieho tlaku od konkurentov. Rozbeh novej výroby predstavuje veľké prevádzkové riziko, ktoré je navyše často veľmi investične náročné a bez dostatočných zdrojov financovania nie je možné. Nehovoriac o horizontálnej alebo vertikálnej integrácií, ktorá môže pri súčasných okolnostiach znamenať neopakovateľnú príležitosť na expanziu pri nízkych cenách a teda vysokej návratnosti investícií. Podniky majú predovšetkým snahu o nájdenie optimalizácie, zvýšenia efektivity, hľadanie synergie pri výrobe, či snahu o prienik na nové trhy za pomoci reštrukturalizácie podniku alebo samotnej výroby alebo úplného odpredaja, či likvidácie aktivít.

Ponúka sa však aj iné riešenie, ktoré kombinuje výhody tých predchádzajúcich a zároveň eliminuje obmedzenia súčasných trhových okolností. Týmto strategickým nástrojom je partnerstvo alebo joint venture (JV).

Joint venture je čoraz viac akceptovaným prostriedkom pre rozvoj spoločností, čo je možné pozorovať v rastúcom počte uzavretých partnerstiev za posledné roky (2001-2008). Samotná kríza má miernejší dopad na počet uzavretých joint ventures

v porovnaní s M&A transakciami. Samozrejme, počet M&A transakcií počas konjunktúry rástol vyšším tempom. Z veľkej časti to však bolo spôsobené lacnými zdrojmi financovania. Financovanie alebo nedostatok zdrojov financovania je zároveň ďalším argumentom, pre ktorý má v súčasnosti zmysel zaoberať sa transakciami vo forme joint ventures.

Spoločnosť KPMG spolu s Centrom výskumu globalizácie a stratégií v IESE Business School v Španielsku vykonalo prieskum niekoľkých veľkých nadnárodných aliancií. Výsledky tohto prieskumu naznačujú, že joint ventures častejšie prinášajú vyššiu hodnotu spoločnostiam ako priame prevzatie spoločností (M&A). Podľa prieskumu až 52% joint ventures dosiahlo alebo prekonal očakávanie svojich zakladateľov, naproti čomu len 27% akvizícií sa dá považovať za úspešné.

Čo je to partnerstvo alebo joint venture

Čo je vlastne joint venture? Niektorí riaditelia podnikov považujú partnerstvo za spôsob alebo nástroj hľadania takzvaných "win-win" riešení. Ide teda o obojstranne výhodnú symbiózu, kde obe strany participujú na vzájomných konkurenčných výhodách a synergiách.

JV je partnerstvo dvoch alebo viacerých spoločností vytvorené za určitým cieľom, či už ide o jednoduchšiu formu zmluvného partnerstva alebo vytvorenie spoločného podniku s majetkovými podielmi spoločníkov. Nemusí teda ísť len o zaužívanú predstavu spoločných podnikov, ale o akúkoľvek spoluprácu založenú za účelom dosiahnutia nejakého cieľa. Touto formou môžu byť aj dohody, aliancie,

franchise alebo partnerstvá založené na vzájomnej výmene podielov partnerských spoločností.

Historicky existovali fázy, kedy rôzne odvetvia boli významným ťahúňom tvorby nových partnerstiev. Začiatok 90-tych rokov bolo obdobím konsolidácie a hľadania úspor pri výrobe priemyselných, chemických, ale aj spotrebných tovarov predovšetkým z dôvodu zakladaní lacnejšej výroby v zahraničí (Dongfeng Peugeot-Citroën Automobile). Na prelome storočí dominovali na trhu samozrejme IT spoločnosti (Fujitsu-Siemens) a úvodom 21. storočia ich vystriedali ťažobné a ropné spoločnosti spolu s firmami priemyselnej výroby, automobilového, finančného a spotrebného sektora. V súčasnosti dôvodom vzniku partnerstiev už nie je len lacná výroba, ale hlavne prienik na nové spotrebiteľské trhy. Stabilne dominantným odvetvím pri tvorbe JV sú predovšetkým sektor technológií, komunikácií a médií, spolu s infraštruktúrou, nehnuteľnosťami a zdravotnou starostlivosťou.

Medzi najznámejšie príklady partnerstiev patria Sony Ericsson, AirFrance-KLM, Sony-BMG, Nokia-Siemens, AutoAlliance International (Ford a Mazda), Fujitsu-Siemens Computers, Shell-Mex and BP, Aliancia Renault-Nissan a mnoho ďalších. Aj z týchto príkladov je jasné, že pre JV sú významné dynamické a rýchlo sa vyvíjajúce odvetvia. Časté využitie nájdú aj v oblastiach, ktoré sú náročné na investičné výdavky ako sú infraštruktúra alebo výskum a vývoj.

Ciel' vytvorenia partnerstiev

Takto sa dostávame k zásadnej otázke - čo je hlavným motívom zakladania partnerstiev?

Je jasné, že partnerstvá nevznikajú len z náhodných rozhodnutí, ale že sledujú určitý cieľ. História ako aj príklady naznačujú, že motívov formovania partnerstiev je niekoľko a závisia od odvetvia, právnych a iných okolností, ktoré z týchto motívov sú dominantné.

Ciele joint ventures bývajú často dobre konkrétnizované a po ich dosiahnutí a naplnení tieto spoločnosti zvyčajne zanikajú.

Prienik na nové trhy

Najčastejšími dôvodmi pre zakladanie JV je získanie prístupu na nové trhy, či už v existujúcom odvetví (62% respondentov) alebo v prieniku na zahra-

ničné trhy (30% respondentov). Z právneho hľadiska prienik na trhy niektorých krajín dokonca ani nie je možný bez založenia spoločného podniku s lokálnou spoločnosťou.

Prienik na nové trhy, predovšetkým na tie s dynamickým rastom, môže predstavovať pre spoločnosť významnú príležitosť. Preto spojiť svoje sily s lokálnym partnerom predstavuje možnosť využiť jeho know-how, distribučné kanály a spojiť sily v marketingu a v poskytovaní služieb a vo výrobe. To už ale úzko súvisí s ďalším bodom.

Hľadanie synergie a úspor

Úspory môžu byť dôležitým faktorom pri hľadaní partnerov a formovanie partnerstiev predovšetkým v období krízy. Podľa prieskumu KPMG a IESE je znižovanie nákladov druhý najvýznamnejší dôvod zakladania JV. Až 40% respondentov považuje znižovanie nákladov za jeden z troch najdôležitejších faktorov.

Medzi hlavné motívy patria úspory z rozsahu. Veľmi dobrým aktuálnym príkladom sú telekomunikácie, ktorých hlasové a dátové služby sa stávajú komoditou čeliacou výraznému tlaku klesajúcich cien. Preto telekomunikačné spoločnosti hľadajú spôsob ako ušetriť na svojej infraštruktúre a znížiť riziko z rozširovania nových technológií. Spájajú sa preto s konkurentmi, aby vytvorili partnerstvá na spoločnú prevádzku drahej infraštruktúry, ktorú by samostatne ani nedokázali dostatočne využiť.

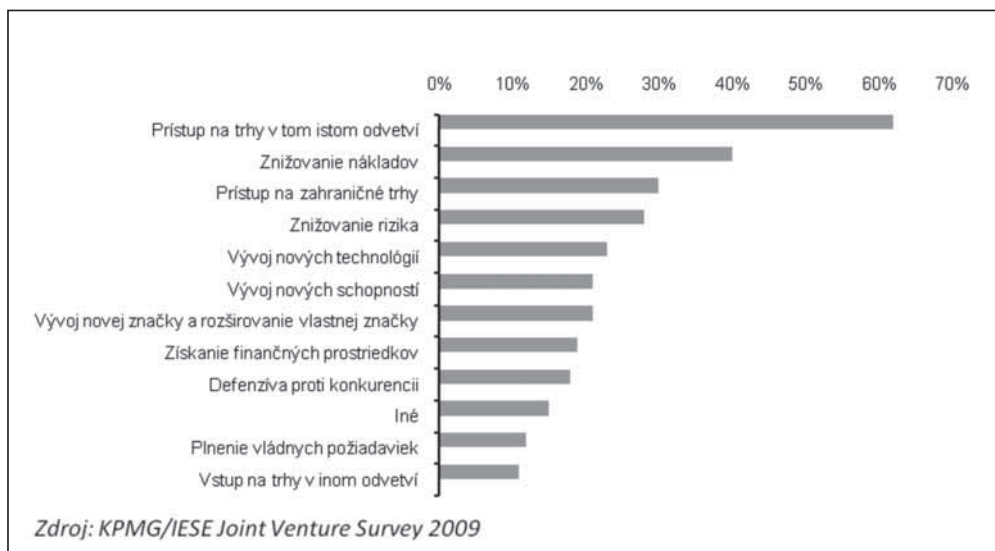
Klasickým príkladom motívu joint ventures je tiež spoločný vývoj a výskum alebo spoločné zavádzanie nových technológií na trh, spoločná výroba produktov a poskytovanie služieb.

Ostatné faktory

Štúdia taktiež uvádza ďalšie dôležité motívy ako sú znižovanie rizika, vývoj nových technológií, vývoj nových značiek alebo rozširovanie vlastnej značky.

Získavanie finančných zdrojov určite neparí medzi posledné ciele formovania JV. Dôležitosť tohto faktora môžeme v súčasnom období len podčiarknuť. Formovanie spoločných podnikov s finančnými investormi, rôznymi investičnými fondmi alebo inými spoločnosťami s lepším prístupom k finančnému kapitálu môže byť v súčasnosti dobrým spôsobom ako získať zdroje na financovanie nového projektu alebo dynamického rastu.

Hlavné motívy úspešných partnerstiev

Významné faktory ovplyvňujúce fungovanie a úspešnosť JV

Stanovenie cieľa je len prvým krokom k tomu, ako ho dosiahnuť. Štúdia uvádza niekoľko faktorov úspechu, na ktoré je dobré sa zamerať, či už počas rozhodovania sa o partnerstve, hľadani alebo formovaní partnerstva, počas samotnej existencie JV až po naplnenie cieľov a ukončenie partnerstva. Aspekty, ktoré v jednej fáze partnerstva sú vnímané ako menej dôležité, sa v neskoršej fáze môžu vynoriť ako najviac páľčivé problémy spolupráce.

Dôvera nadovšetko

Otázka vkladu partnera do spoločnosti je podľa prieskumu KPMG a IESE najkomplikovanejšou časťou rokovania pri formovaní partnerstva a zároveň treťou najdôležitejšou počas fungovania partnerstva. Tento problém je o vzájomnej dôvere partnerov a ich ochote vymieňať si informácie ohľadom finančnej situácie, nákladoch a predpokladoch. Zadržiavanie informácií môže viesť k naštreniu dôvery, v neochotu dodržať partnerské záväzky v budúcnosti a môže vnieť zárodok neistoty ohľadom skutočného zámeru

Najťažšie úlohy a výzvy

Počas rokovani o Joint venture	Počas prevádzkovej fázy
1 Prínos partnerov	1 Dohoda o jednoznačných cieľoch
2 Ocenenie nehmotného majetku	2 Manažérska kontrola
3 Manažérska kontrola	3 Prínos partnerov
4 Proces ohľadom neskorších zmien	4/5 Proces ohľadom neskorších zmien
5 Formálna štruktúra	4/5 Riadiace orgány
6 Vlastnícka štruktúra	6 Vlastnícka štruktúra
7 Vyhodnocovanie výsledkov	7 Formálna štruktúra
8 Riadiace orgány	8 Ocenenie nehmotného majetku
9 Dohoda o jednoznačných cieľoch	9 Vyhodnocovanie výsledkov

Zdroj: KPMG/IESE Joint Venture Survey 2009

partnera. Partneri musia poznať jeden druhého, aby vedeli ohodnotiť navzájom svoje vklady. Toto je základným predpokladom ďalšej úspešnej spolupráce.

Je preto dôležité, aby si partneri začali budovať vzájomnú dôveru hneď od začiatku - už pri prvých negociáciách. Partneri a poradcovia si musia uvedomiť, že sa nejedná o prevzatie spoločnosti, kde hlavným cieľom je dosiahnutie najvyššej, respektíve najnižšej kúpnej ceny, ale o joint ventures, ktoré je o vzájomne prospešnej ("win-win") spolupráci.

Vzájomná príbuznosť a kompatibilita

Vzájomná kompatibilita podnikov je základným pilierom pri hľadaní synergie a úspor. To znamená, aby si firmy v čo najväčšej miere mohli navzájom vymieňať svoje know-how a využívať spoločný majetok.

Partnerstvá, ako sme už spomínali, sú odlišné od akvizícií spoločností v tom, že partneri ostávajú naďalej spolupracovať. Stanovenie jasných cieľov spolupráce a spôsobov ako ich dosiahnuť a riadiť toto partnerstvo je preto veľmi dôležité. Venovať sa všetkým týmto aspektom už v prípravnej fáze vzniku partnerstva pomáha výrazným spôsobom k hladšiemu priebehu a fungovaniu partnerstiev.

Komplikovaným bodom pri rokovaníach o JV sú rozdielne názory na účtovné postupy. Dôležitejšie však ako účtovné postupy je schopnosť generovať Cash-flow. Správne stanovenie cieľov by preto malo mať prednosť.

Vzájomná komunikácia

Až 18% respondentov považuje za hlavný faktor úspechu partnerstiev vzájomnú otvorenú komunikáciu partnerov a 14% interakciu kolegov navzájom.

Otvorená vzájomná komunikácia má niekoľko pozitívnych aspektov. V prvom rade pomáha riešiť problémy v zárodkoch a jeden za druhým, tak ako prichádzajú, bez zbytočných odkladov. Otvorená komunikácia posilňuje dôveru medzi partnermi. Časom sa okolnosti pre každého z partnerov menia a s nimi aj strategické zámery a ciele. Otvorenosť v komunikácii pomáha včas prehodnotiť partnerstvo a prestaviť predpoklady a ciele jeho fungovania.

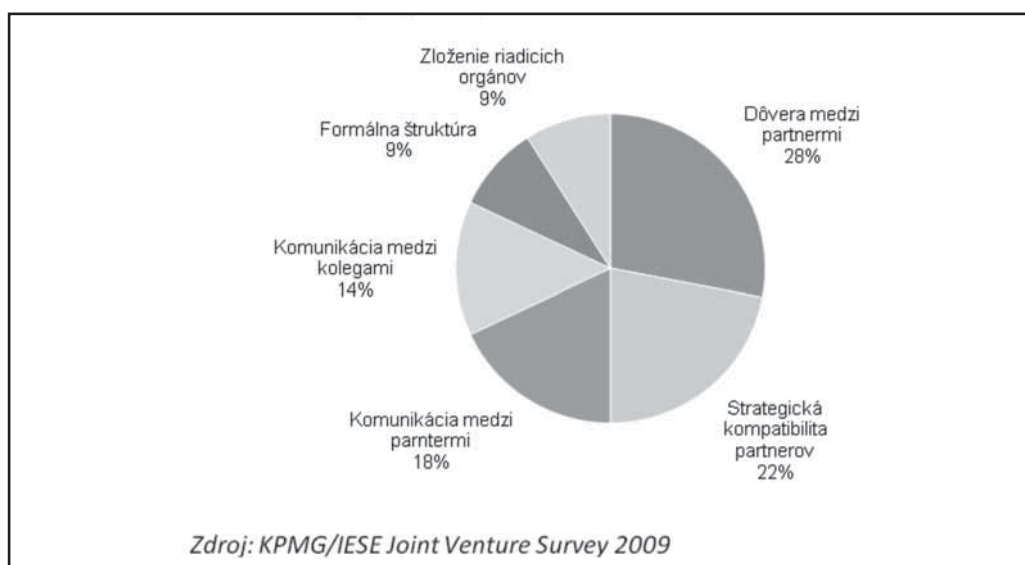
Aby spoločnosti predišli protichodným informáciám a informačnému šumu, zabezpečili jednotné stanovovanie cieľov a plnenie plánov, je užitočné vytvoriť jednoznačnú organizačnú štruktúru, popis funkcií a zodpovedností zamestnancov. Partnerstvá vyžadujú priamočiare a štruktúrované riadenie a procesy, ktoré napomáhajú riešeniu možných konfliktov.

Dôsledná príprava

Predpokladom úspechu všetkého je dôsledná príprava ako hovorí príslovie: "dvakrát meraj a raz rež".

Pri výbere partnera štúdia ukazujú, že úspešnejšími bývajú partnerstvá, ktoré sa vyvinuli z predchádzajúceho obchodného vzťahu. Tento fakt podčiarkuje dôležitosť poznania a dôvery medzi partnermi. Čím sa opäť vraciame k potrebe otvorenosti a budovania dôvery medzi potenciálnymi partnermi hneď od prvých rokovaní.

Kľúčové faktory úspechu partnerstiev

Počas prípravy rokovania spoločnosti vytvárajú rokovacie tímy zostavené z rôznych členov spoločnosti. Prieskum ukazuje, že zapojenie vrcholového a finančného manažmentu vykazuje lepšie výsledky. 64% prípadov so zapojením vrcholového manažmentu a 66% prípadov so zapojeným finančným manažmentom viedli k úspechu.

Due diligence napriek obavám, že to vyvoláva nevôľu druhej strany je úzko spojená s dobrými výsledkami partnerstiev. Due diligence práve naopak môže napomôcť vyššej dôvere. Právne due diligence je dobrým základom pre formovanie budúcich zmluvných vzťahov, s o to väčším významom, že ide o budúce spriaznené osoby. Finančné a komerčné due diligence oceňuje manažment už aj pre lepšie komerčné zašmeranie a nasmerovanie nových partnerstiev.

Záver

Joint ventures napriek svojej náročnosti môžu, za predpokladu jasne stanovených cieľov, správnej kombinácie partnerov a otvorenej komunikácii, predstavovať neoceniteľný nástroj na riešenie zdanlivo neriešiteľných situácií a stať sa prostriedkom k novým obchodným príležitostiam.

Zdroje informácií:

KPMG/IESE Joint Venture Survey 2009

http://en.wikipedia.org/wiki/Joint_venture

*Autorom článku je Ján Hurban
Senior Associate, oddelenie Transakcií
a Reštrukturalizácií, KPMG Slovensko, spol. s r.o.*

Register účtovných závierok a jeho prínos pre prax

Ing. Viera Bakošová

Vysoké riziko podnikania spôsobené dôsledkami krízy v súčasnosti zvyšuje tlak na zlepšenie dostupnosti finančných údajov spoločností, ktorých analyzovanie dopomáha k správne rozhodovaniu a k zníženiu rizika podnikania.

Medzi dlhodobé aktivity Komisie pre finančný trh Slovenskej asociácie podnikových finančníkov patrí záujem o transparentnosť a šandardizovanie podnikateľského prostredia. Jedným z podnetných námetov na racionalizáciu a zefektívnenie práce v oblasti ukladania, zverejňovania a sprístupňovania informácií na Slovensku bola podpora myšlienky na vznik jednotného registra účtovných závierok (RUZ). Základným prínosom vzniku RUZ je jednak zníženie administratívnej náročnosti podnikateľských subjektov na jednej strane a jednak zefektívnenie spracovávaní, skvalitnenie vykazovania a zlepšenie sprístupňovania informácií z účtovných závierok. Jednoducho povedané, ak spoločnosť predloží účtovnú závierku na jedno miesto, štát by mal zabezpečiť jej distribúciu na miesta, ktoré zákon určuje. Zároveň by štát mal zabezpečiť aj zverejnenie zákonom požadovaných informácií. Cieľom RUZ má byť optimalizácia existujúceho spracovania účtovných závierok na Slovensku.

Prvé stretnutie na danú tému bolo iniciované SAF ešte v roku 2005 a zúčastnili sa ho zástupcovia rezortu financií, ministerstva spravodlivosti, akademickej obce, podnikateľskej sféry a najmä používatelia účtovných výkazov. Vzhľadom na špecifikum agendy účtovných závierok a používanie informácií z nich v praxi bolo doporučené, aby gestorstvo prevzalo MF SR. Dôvodom bol najmä fakt, že údaje z účtovných závierok sa spracovávajú pre potreby orgánov a inštitúcií verejnej správy prevažne v rezorte Ministerstva financií SR a tie to, že účtovné závierky tvoria prílohu k daňovým priznaniam.

V marci tohto roku SAF opätovne iniciovala stretnutie na ministerstve financií na tému RUZ, ktoré

sa u kompetentných pracovníkov MF SR stretlo so záujmom a podporou.

Zmienku o RUZ nachádzame aj v aktuálnom vládnom programe, kde sa uvádza: "Vláda SR zjednotí výber daní a cieľ a následne aj odvodov na jednotné miesta, ktorými budú zreformované súčasné daňové úrady, a zavedie spoločné ročné zúčtovanie dane z príjmu a odvodov. Zjednoduší daňové priznania a iné výkazy a obmedzí počet rôznych tlačív a výkazov. Posúdi zavedenie registra účtovných závierok tak, aby účtovné jednotky nepredkladali závierky viacerým štátnym orgánom". V dnešnej dobe sa k myšlienke racionalizácie práce s dokumentmi a výkazmi pripája aj silnejší tlak zo strany Európskej komisie na potrebu znižovania administratívneho zaťaženia, ktorá si na základe návrhu z roku 2007 stanovila pre Európsku úniu ambiciózny cieľ, a to zníženie administratívnych nákladov vyplývajúcich z právnych predpisov EÚ o 25 % do roku 2012..

Zdalo by sa, že všetko je na najlepšej ceste...Po dlhoročných skúsenostiach sa však domnievam, že dnes je najvyšší čas nielen na proklamáciu záujmu, ale aj na samotnú realizáciu zefektívnenia práce s účtovnými závierkami, kde jedným z výsledkov by bol aj lepší prístup k finančným údajom. Záujem asociácie je zameraný najmä na oblasť zlepšenia spracovania účtovných závierok podnikov, ktoré sú povinné v súčasnosti predkladať účtovné závierky na viaceré miesta. Zostavením a predložením účtovnej závierky daňovému úradu sa totiž povinnosti podnikov nekončia. Každá obchodná spoločnosť má povinnosť ukladať účtovnú závierku do Zbierky listín obchodného registra a v prípade, že sa jedná o auditovanú spoločnosť je povinná zverejniť údaje z účtovnej závierky aj v obchodnom vestníku (upravené v § 21 zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov).

Okrem problému duplicitného ukladania závierok sa stretávame aj s nedostatkami pri samotnom ukladaní a následnom sprístupňovaní údajov, a to napr.:

- **neplnenie si zákonnej povinnosti obchodných spoločností** uložiť údaje z účtovných závierok v Zbierke listín. Napríklad zo všetkých obchodných spoločností neuložilo ÚZ do zbierky listín cca 50 % z ich celkového počtu. Podobná situácia je aj v neplnení si zákonných povinností zverejňovania v Obchodnom vestníku a to v rubrikách „účtovných závierok“ a „výsledkov hospodárenia“. Podľa predbežnej analýzy neplnenie si zákonných povinností zo strany podnikateľských subjektov predstavuje cca 40 %, pričom môžeme konštatovať, že v slovenskej legislatíve máme dostatok sankcií a represívnych opatrení (napr. zákon o Obchodnom registri, zákon o účtovníctve, Obchodný zákonník...) za neuloženie a nezverejnenie údajov. Výsledkom súčasného stavu nedostatočnej kontroly je situácia, keď viac ako polovica slovenských firiem dlhodobo ignoruje platné zákony.
- **nízka kvalita** zverejňovaných údajov z účtovných závierok a **časový sklz pri i ukladaní a uverejňovaní účtovných závierok**. V praxi sa stretávame s uložením neúplných účtovných závierok do Zbierky listín, resp. aj s ich veľkou chybovosťou, pretože neexistujú kontroly na kvalitu predkladaných dokumentov.

Všetky tieto atribúty majú za dôsledok nedostatok relevantných finančných údajov na trhu. RÚZ by mohol tiež riešiť duplicitu predkladania účtovných závierok, optimalizovať jej spracovávanie a dopomôcť tak ku skvalitneniu vykazovania finančných údajov, k zrýchleniu a zlepšeniu sprístupnenia údajov a tiež by mohol byť nápomocný pri nastavení systému kontroly.

Register v konečnej podobe by mohol obsahovať **účtovné závierky za všetky typy účtovných jednotiek v Slovenskej republike, ktoré majú predkladaciu povinnosť v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve**, vrátane označenia či ide o účtovnú závierku riadnu, mimoriadnu, priebežnú, zostavenú, schválenú, opravenú, dodatočnú a konsolidovanú ako aj uvedenia obdobia, za ktoré bola ÚZ zostavená a dátum uloženia. Vzhľadom na špecifiká si osobitnú pozornosť v rámci novej štandardizácie výstupov vyžaduje problematika spracovania účtovných závierok zostavených podľa medzinárodných štandardov IAS/IFRS.

Možno ale konštatovať, že bezpochyby by vznik a fungovanie registra účtovných závierok predstavovalo mnohé prínosy ako napr.:

- **jednoduchosť podania** (napr. formou softvéru pre vstupné dáta). Veľkou výhodou by mohla byť možnosť zasielania účtovných závierok elektronicky. Podnikateľský subjekt by však mal byť motivovaný na takéto zasielanie, aby to bolo pre neho jednoduchšie a prínosnejšie ako zasielanie v listinnej podobe. Jeden vstup by zároveň zabezpečoval prehľad a jednoznačnosť ukladateľských hospodárskych výsledkov za podnikateľské subjekty (v súčasnosti sa môžu vyskytovať diferencie v uložených dátach),
- **kontrola správnosti a obsahu** odovzdávaných výkazov, a to napr. kontrola na úplnosť účtovných závierok, základné kontroly formálnych a logických väzieb vykazovaných údajov a tiež aj kontrola identifikačných údajov prepojením na ostatné registre. A tiež by mohla byť nastavená aj kontrola plnenia povinností týkajúcich sa ukladania a uverejňovania účtovnej závierky za subjekty, ktorým to ukladajú osobitné zákony,
- **zdroj včasných a relevantných informácií** pre používateľov týchto informácií. Významným zdrojom ekonomických informácií, ktoré dopĺňajú údaje z účtovných výkazov sú napr. poznámky k účtovnej závierke. Informácie obsiahnuté v poznámkach sa do elektronickej podoby doteraz nespracovávali. V prípade ich spracovania by perspektívne používatelia účtovných závierok mohli pracovať aj s takými údajmi, ktoré zatiaľ k dispozícii neboli a to napr.:
 - priemerný počet zamestnancov, resp. ich počet ku dňu zostavenia ÚZ
 - štruktúra spoločníkov a akcionárov (s uvedením hodnoty a percentuálnej výšky ich podielu na základnom imaní, ich podiel na hlasovacích právach)
 - cash flow
 - či je podnik súčasťou konsolidovaného celku a majetkové účasti podniku v iných spoločnostiach
 - veková štruktúra pohľadávok a záväzkov
 - súdne spory, ktorých je spoločnosť účastníkom, atď.

Zavedením RÚZ by sa zjednodušil **spôsob a forma poskytovania údajov**, zlepšilo by sa sprístupňovanie účtovných závierok pre informatívne účely. V praxi by to mohlo znamenať, že sa používateľ by sa

mohol rýchlo a komfortne dostať k finančným údajom z individuálnych účtovných závierok v elektronickej podobe v zmysle platnej legislatívy a tiež ďalším základným informáciám o uložených ÚZ (identifikačné údaje účtovnej jednotky, záznam o úplnosti ÚZ a o výsledku metodických kontrol formálnych a logických väzieb, o type ÚZ uloženej do registra).

Štandardom na Slovensku by sa mohli stať agregované informácie o určitých skupinách daňových subjektov napr. sumárne výsledky za subjekty SR za jednotlivé typy výkazov v členení napr. podľa odvetví, právnych foriem, krajov a okresov prístupné aj na Internete.

Pri doriešení právnej úpravy by mohli byť tiež použité údaje o daňových subjektoch spracované v RÚZ v rámci prípravy elektronickej zbierky listín, za prípravu ktorej zodpovedá Ministerstvo spravodlivosti SR (spolu s príslušnými registrovými súdmi). Elektronická zbierka listín by bola prístupná nielen na každom registrovom súde a výpisy z nej by alternatívne nahrádzali fyzické vydávanie výpisov, odpisov a ďalších potvrdení zo zbierky listín, ale bola by dostupná verejnosti aj na internete. Ukladanie účtovných závierok, resp. výročných správ v listinnej forme v Zbierke listín by sa mohlo nahradiť jej prepojením na RÚZ a táto povinnosť by sa pre účtovnú jednotku mohla zrušiť, resp. zmeniť v prospech zníženia administrácie pre podniky. Zároveň by tu bola možnosť riešiť optimalizáciu zverejňovania účtovných závierok aj v spolupráci s redakciou Obchodného vestníka.

Ak by sme teda chceli zhrnúť pozitíva vzniku registra účtovných závierok, tak sú to rozšírenie a efektívnejšie využívanie systému registrov Slovenskej republiky, integrácia obsahu spracovávaných dát, zefektívnenie riadiacich i administratívnych procesov verejnej správy, zvýšenie dostupnosti údajov pre ekonomické analýzy a vytvorenie podporného nástroja pre znižovanie rizika podnikania. Okrem prínosov pre verejnú správu (úspora nákladov ako dôsledok eliminácie duplicitného spracovania účtovných závierok MF SR a MS SR, integrácia užitočného obsahu informácií, rozšírenie a skvalitnenie služieb verejnej správy pre občanov a organizácie atď.) bude register užitočný najmä pre podnikateľské subjekty a koncových používateľov informácií z RÚZ.

Prínosy pre podnikateľské subjekty:

- povinnosť ukladať účtovné závierky na jedno miesto a s tým spojená úspora času a nákladov

- informácia o správnosti údajov v účtovných výkazoch už pri vstupe do RÚZ (nie až pri daňovej kontrole)
- zníženie ich podnikateľského rizika vďaka legálnym spôsobom získaným kvalitným informáciám o ekonomických subjektoch s ktorými vstupujú, resp. sa chystajú vstúpiť do dodávateľsko-odberateľských vzťahov
- jednoduchý prístup k individuálnym a kvalitným dátam a v režime "on-line"
- možnosť získať údaje na základe osobitných požiadaviek
- spoľahlivosť informácií, keďže sa zlepší kvalita vstupných údajov
- možnosť jednoduchej kontroly plnenia si informačných povinností podnikateľských subjektov
- možnosť rozvíjať komerčné produkty, založené na registrovaných informáciách (v prípade potreby aj na iných informáciách)
- výrazné skvalitnenie činnosti napr. v oblasti riadenia podnikateľského rizika (rizikový manažment)

Jeden zo základných predpokladov úspešnej realizácie a prevádzkovania efektívneho Registra účtovných závierok je, že projekt vzniku bude mať oporu v legislatíve (potreba zosúladienia príslušných ustanovení Zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov, v znení neskorších predpisov týkajúcich sa účtovných závierok, s ustanoveniami iných zákonov (Obchodného zákonníka, Zákona o účtovníctve, ..), ktoré považujú údaje v nich obsiahnuté za verejne prístupné. Nevyhnutná je tiež spolupráca a zosúladienie legislatívnej úpravy ukladania a uverejňovania účtovných závierok medzi MF SR a MS SR (napr. v oblasti výhľadu prepojenia Zbierky listín Obchodného registra na Register účtovných závierok).

V súčasnosti evidujeme záujem kompetentných o riešenie súčasného nevyhovujúceho stavu. SAF by chcela podľa svojich možností prispieť k štandardizácii podnikateľského prostredia na Slovensku a to aj v oblasti problematiky okolo registra účtovných závierok. **Neriešené problémy v tejto oblasti by totiž boli aj naďalej prekážkou pri nadväzovaní obchodných kontaktov a preverovaní obchodného partnera v rámci risk manažmentu ako nástroja znižovania podnikateľského rizika.**

*Ing. Viera Bakošová
vedúca Komisie pre finančný trh SAF*

JEREMIE, možnosť spolufinancovania inovatívnych podnikov

JEREMIE (Joint European Resources for Micro and Medium Enterprises - Spoločné európske zdroje pre malé a stredné podniky) je spoločnou iniciatívou EK a Európskeho investičného fondu zameranou na podporu prístupu malých a stredných podnikov ku kapitálu v regiónoch EÚ, najmä v oblasti výskumu a vývoja a podpory napĺňania cieľov Lisabonskej stratégie prostredníctvom štrukturálnych fondov.

Európsky investičný fond (European Investment Fund – EIF, <http://www.eif.org>) je špecializovanou finančnou inštitúciou založenou rozhodnutím Rady guvernérov Európskej investičnej banky (EIB) z 25. mája 1994. Jeho zakladajúcimi členmi sú Európske spoločenstvo zastúpené Európskou komisiou, Európska investičná banka a skupina európskych bánk a finančných inštitúcií.

Jeho sídlo je v Luxemburgu. Väčšinovým akcionárom EIF je EIB, ktorá vlastní 64% akcií, spolu s Európskou komisiou (27% akcií) a skupinou európskych bánk a finančných inštitúcií (ktoré vlastní zvyšných 9% akcií).

EIF pôsobí ako fond fondov na trhu s rizikovým kapitálom, ponúka malým a stredným podnikom úverové záruky a poskytuje finančné poradenstvo. Financovanie EIF je prístupné prostredníctvom finančných sprostredkovateľov. Využíva vlastné zdroje, ako aj prostriedky, ktoré fondu zverili jeho akcionári alebo tretie strany. Aktivity EIF sa účtujú samostatne a nie sú zahrnuté do údajov o poskytovaní pôžičiek EIB.

EIF je hodnotený najvyšším ratingovým stupňom „AAA/Aaa/AAA“ od troch najvýznamnejších ratingových agentúr (Standard & Poor's, Moody's a Fitch).

Vláda SR schválila uznesením vlády SR č. **951/2008** „Návrh na výber alternatívy implementácie holdingového fondu na základe rozpracovaných alternatív implementácie iniciatívy JEREMIE v Slovenskej republike v programovom období 2007 – 2013 a návrhom implementačných dokumentov k iniciatíve JEREMIE“. Týmto bol schválený výber alternatívy implementácie Iniciatívy JEREMIE v Slovenskej republike v programovom období 2007 – 2013.

Dňa 23. decembra 2008 Slovenská republika a EIF spolu uzatvorili Rámcovú zmluvu, v ktorej sa dohodli, že JEREMIE bude implementovaná v Slovenskej republike prostredníctvom štruktúry holdingového fondu ako nástroja finančného inžinierstva (NFI) podľa článku 44 Nariadenia 1083/2006 a Implementačného nariadenia.

Štruktúra holdingového fondu bude pozostávať zo spoločnosti zriadenej na osobitný účel - Special purpose vehicle (SPV) v obchodnom registri SR pod názvom Slovenský záručný a rozvojový fond, s.r.o., kontrolovanej Slovenskou záručnou a rozvojovou bankou, a.s., do ktorej EIF na základe osobitných zmlúv o financovaní uzatvorenými s jednotlivými riadiacimi orgánmi vloží príspevky pre JEREMIE, konajúc ako komisionár v mene Slovenskej republiky.

Slovenský záručný a rozvojový fond, s.r.o., IČO 44 690 487 bol do obchodného registra SR zapísaný dňa 21.3.2009. EIF je spoločníkom v SPV. V rámci SPV bude EIF vykonávať Činnosť holdingového fondu, ako je uvedené v Rámcovej zmluve, Zmluvách o financovaní a v Zmluve o holdingovom fonde.

Vláda SR v marci 2009 svojim uznesením č. 249/2009 vymenovala aj členov investičnej rady k implementácii iniciatívy JEREMIE v podmienkach SR.

Dňa 28.10.2009 zástupcovia troch slovenských ministerstiev (Ministerstvo školstva, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, Ministerstvo hospodárstva) podpísali s výkonným riaditeľom EIF Richardom Pellym príslušné zmluvné dokumenty o konkrétnych opatreniach implementácii iniciatívy JEREMIE v podmienkach Slovenska.

Holdingový fond JEREMIE je v programovacom období 2007-2013 na Slovensku financovaný

zo štrukturálnych fondov EÚ prostredníctvom operačných programov:

- ➡ Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
- ➡ Informatizácia spoločnosti
- ➡ Výskum a vývoj
- ➡ Bratislavský kraj
- ➡ Životné prostredie

Základný objem prostriedkov v holdingovom fonde JEREMIE je naplánovaný **na ca. 100 mil. EUR** (z Európskeho regionálneho a rozvojového fondu – ERDF) spolu aj s prislúchajúcou čiastkou národného spolufinancovania.

Na základe verejne dostupných informácií sa holdingový fond JEREMIE začína naplňať výzvami riadiacich orgánov jednotlivých operačných programov, pričom oprávneným žiadateľom o nenávratný finančný príspevok je priamo určený EIF. Za roky 2009 – 2010 boli zverejnené 3 takéto výzvy.

1.

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky,	riadiaci orgán pre Operačný program Výskum a vývoj
Prioritná os 4:	Podpora výskumu a vývoja v Bratislavskom kraji
Opatrenie 4.2:	Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe v Bratislavskom kraji
Výška finančných prostriedkov:	5 882 353 EUR.
Uzávierka výzvy:	september 2009

2.

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky,	riadiaci orgán pre Operačný program Výskum a vývoj
Prioritná os 2:	Podpora výskumu a vývoja
Opatrenie č. 2.2:	Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe
Výška finančných prostriedkov:	23 529 412 EUR.
Uzávierka výzvy:	september 2009

3.

Ministerstvo životného prostredia SR ako riadiaci orgán pre Operačný program Životné prostredie	
Prioritná os 3:	Ochrana ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy
Operačný cieľ 3.1.:	Ochrana ovzdušia, I. skupina aktivít
Indikatívna výška finančných prostriedkov:	31 764 706 EUR
Uzávierka výzvy:	priebežná výzva

Slovenská asociácia podnikových finančníkov (SAF) sleduje, monitoruje a podporuje implementáciu Iniciatívy JEREMIE v Slovenskej republike so zvýšenou pozornosťou, hlavne z týchto strategických dôvodov:

1.

Podiel rizikového kapitálu na spolufinancovaní celého portfólia podnikania na Slovensku prakticky zanedbateľný.

Je to evidentné zo štatistických údajov zverejňovaných v ročnej správe Európskej asociácie rizikového kapitálu – European Privat Equity and Venture Capital Association - www.evca.eu v porovnaní s informáciami z „členskej“ Asociácie pôsobiacej na Slovensku - www.slovca.sk

2.

Iniciatíva JEREMIE nie je typickým reprezentantom „dravého, agresívneho a komerčne drahého“ fondu.

Práve naopak, je to vysoko sofistikovaný rizikový fond, v podstate „soft“ súkromný kapitál, reprezentovaný jedinou špecializovanou neutrálnou nadnárodnou inštitúciou v EU.

Jeho podnikateľské stratégie je budovaná na základných strategických dokumentoch EU, hlavne: spolufinancovanie dlhodobých, strategických zámerov, inovatívnych, konkurencieschopných projektov, segmentu malého a stredného podnikania (MSP), do ktorého počas obchodného vzťahu implementuje štandardnú metodológiu komplexného finančného riadenia podnikov.

3.

Investičná stratégia JEREMIE rešpektuje schémy štátnej pomoci riadiacich orgánov a ciele operačných programov, mení sa len forma ako sa finančné prostriedky dostanú konečným beneficiantom – stavu malého a stredného podnikania.

4.

Riadiace orgány operačných programov nebudú prideľovať finančné zdroje priamo, ale prostredníctvom profesionálneho manažéra – profesionálne kvalitne vyškolenej právnickej osoby. Toto výrazne eliminuje faktory korupcie a zefektívňuje tým systém „podpory“ (rozumej návratného spôsobu spolufinancovania) stavu MSP na potreby trhu (inovatívnosť, transfer know – how, konkurencieschopnosť, efektivita, konkurentné finančné riadenie).

5.

JEREMIE je návratný spôsob investovania - spolufinancovania. Má však revolvingový charakter, čím sa umožní využívanie finančných prostriedkov ERDF aj po roku 2015 na časovo a objemovo neobmedzenú dobu

6.

Z finančných zdrojov JEREMIE môžu byť „podporení“ – spolufinancovaní aj takí podnikatelia zo stavu MSP, ktorí nedisponujú bankami požadovaným podielom vlastných finančných zdrojov. Celý objem spolufinancovania je k dispozícii okamžite, väčšinou do základného imania.

Ako to vyplýva z podstaty „účasti“ súkromného / rizikového kapitálu na podnikaní, fond prostredníctvom svojich manažérov v riadiacich orgánoch spoločností zavedie v EU štandardný systém komplexného ekonomického riadenia, plánovania a prísnej finančnej disciplíny.

SAF k tematike postupov implementácie Iniciatívy JEREMIE na Slovensku pripravuje ešte do konca novembra 2010 dvojdný seminár.

O tomto odbornom podujatí budeme verejnosť včas informovať prostredníctvom médií a internetovej stránky SAF www.asocfin.sk.

Eudovít Vitárius, člen správnej rady SAF

Tenisový turnaj FINANCE CUP, VI. Ročník potvrdil dobrú športovú úroveň i výbornú atmosféru

Už šiesty rok v rade sa v areály R.V.S. Studené uskutočňuje v polovici septembra tenisový turnaj FINANCE CUP. Tak ako každý rok i tento krát boli v rámci turnaja vytvorené podmienky nielen pre tenistov, ale i pre ich rodinných príslušníkov a tiež i pre pozvaných hostí a členov SAF. Podujatie charakterizovali dobré športové výkony, výborná atmosféra, pohoda a relax, čo podporilo i krásne slnečné počasie. Na kurtoch sa síce vyhrávalo i prehrávalo, no hlavným „vítazom“ bola práve výborná atmosféra, ktorá finančným manažérom umožnila aspoň v ten deň uvoľniť sa z pracovného nasadenia.

*Najlepšie štyri dvojice – sprava
vítazi turnaja P. Fuchs a M.
Profant, M. Paulen a J. Budínsky
– 4. miesto, L. Unčovský a R. Šujan
– 3. miesto, J. Burian a G. Kollár –
2. miesto.*

*Vítazi pri odovzdávaní cien a Zuzana
Gajdošíková (4. sprava) – zástupkyňa
riaditeľa Ecopress, a.s., ktorá
odovzdávala ceny. Prvý zľava A. Révay,
prezident SAF, ktorý odovzdával
ceny a 3. zľava M. Šimkovičová –
organizačné zabezpečenie turnaja.*

Pozvánka na VIII. ročník konferencie SAF konanej pod záštitou guvernéra NBS Jozefa Makúcha

Finančné riadenie podnikov

Dátum konania: 14. októbra 2010
Miesto konania: Hotel Kempinski River Park, Bratislava, Dvořákovo nábrežie 6
Prezentácia: od 8.00 hod.

Program:

08.30 – 10.00 **Perspektívy makroekonomického vývoja ekonomiky Slovenska**

- ◆ Predikcia vývoja ekonomiky Slovenska
Jozef Makúch, guvernér NBS
- ◆ Perspektívy vývoja svetovej ekonomiky
Ivan Šramko, veľvyslanec SR v OECD
- ◆ Zámery vlády v oblasti daní
Branislav Ďurajka, štátny tajomník MF SR

Diskusia

10.00 – 10.30 Prestávka s občerstvením

10.30 – 12.30 **Odvoody, zlepšovanie podnikateľského prostredia**

- ◆ Reforma odvodového systému a zmeny v pracovnoprávných normách
Jozef Mihál, podpredseda vlády a minister, MPSVR SR
- ◆ Zlepšovanie podnikateľského prostredia
Martin Chren, štátny tajomník MHV SR
- ◆ Skúsenosti so zavádzaním elektronickej fakturácie, kľúčové výzvy a ich riešenia
Keijo Kettunen, Štátna pokladnica Fínska, Director payment services
- ◆ Možnosti elektronickej fakturácie
Niko Savikko, Managing Director Itella Information CEE Countries

Diskusia

12.30 – 13.30 Obed

13.30 – 15.30 **Hrozí nám oživenie kapitálového trhu?**

- ◆ Banka alebo kapitálový trh
Elena Kohútiková, členka predstavenstva VÚB, a.s.
- ◆ Získavanie zdrojov financovania na kapitálovom trhu, IPO a súvisiace problémy
Patrik Tkáč, predseda predstavenstva, J&T Banka a.s.
- ◆ Praktické skúsenosti podniku s IPO a finančnými investíciami, transparentnosť, dôvera
Jozef Klein, predseda predstavenstva ASSECO Central Europe
- ◆ Introduction to J.P.Morgen Global Liquidity
George Juscak, Vice President, J.P.Morgen Asset Management

Diskusia

15.30 – 15.45 Prestávka s občerstvením

15.45 – 16.15 **Infoblok SAF**

- ◆ Register účtovných závierok – *Miroslav Galamboš, viceprezident SAF*
- ◆ Emisné kvóty po roku 2012 – *František Chvostaľ, čestný prezident SAF*

ENGLISH SUMMARY

On the last page we offer English summaries of all papers presented in the current issue of our quarterly journal.

EDITORIAL

Editorial note is prepared by Mr. Jozef Knížat – in the interview he talks with Mr. Miroslav Galamboš, vice-president of the association about current activities of the association and areas where SAF can actively contribute to the development and improvement of business environment. Moreover, he invites for the annual conference of SAF highlighting the most important moments of the conference.

PROFESSIONAL AND THEORETICAL TOPICS

Ondrej PATARÁK

Quality files administration in the institutions as a contribution to the fight with corruption.

Dana JURENKOVÁ

fraud in the organizations and prevention

Ľuboš PAVELKA

Calculation of capital gains and effective interest rate in the financial crisis

Lenka BLAŽKOVÁ

introduction into financial risk management

Andrea DROZDOVÁ

utilisation fo creative accounting for presentation of accoutnig statements

Radoslav JONÁŠ

how will the trading with emission quotas look like after 2012

Ján HURBAN

Joint Ventures as a tool for development during the crisis

ASSOCIATION PAGES

In the association pages SAF we offer:

- Registration of financial statements and its contribution for the practice (by Viera Bakošová)
- Jeremie – form of co-financing for innovative products
- Tennis tournament of SAF
- Programme of the annual conference of SAF

TLAČIAREŇ GUPRESS®

Držiteľ
certifikátu
kvality
ISO 9001

Prospekty, katalógy, plagáty

PERSONALIZÁCIA TLAČÍV

Tlačivá samoprepis. a číslované

Diskrétné obálky

Obaly s výsekom

Formuláre pre výp. techniku

Samoprepisové zložky

Brožúry

Pásky a vrecká na peniaze

Potlač obálok

Kalendáre

MAGAZÍNOVÁ ROTAČNÁ TLAČ

- Heydukova 17, 811 08 Bratislava 1
Tel.: 02 529 313 59 - 61, Fax: 02 529 631 34
- Hattalova 10, 831 03 Bratislava 3
Tel.: 02 446 624 52 - 54, Fax: 02 446 444 31

e-mail: gupressh@gupress.sk
www.gupress.sk

Vydavateľ a adresa redakcie

SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA PODNIKOVÝCH FINANČNÍKOV

Radničné námestie 4, 821 05 Bratislava

Tel: +421- 2 - 4363 5667

Fax: +421- 2 - 4363 5668

E-mail: kancelaria@asocfn.sk

Internetová stránka: www.asocfn.sk